

ANTVERPIAE,
Exstant in OFFICINA PLANTINIANA,
apud Viduam & Filios Io. Moreti.

M. D C. X I I.

APPROBATIO.

Hic liber antiquitates quasi ab inferis reuocans, nihil contra fidem, aut bonos mores, continet. Quare ad multorum ingenia exercenda typis mandari potest. Scripsit & approbavit, viii. Id. August. Anno M. DC. II.

*Egbertus Spitholdius Canonicus
& Plebanus Antuerpiensis.*

CLARISSIMIS VIRIS

SENATORIIS

D. NICOLAO ROCKOXIO,

Equiti aurato,

ET

FRANCISCO SCHOTTO I. C.

Franciscus Sweertius F.

S. D.

PRODIBUNT vobis auspibus,
Viri Clarissimi, DEORVM DE-
ARVMQVE CAPITA, olim qui-
dem ex ABRAHAMI ORTELI fel.mem.
Geographorū Principis acciuis nostri mu-
seio in lucem data, sed muta illa, & nullo
alio verborum aut historiarum splendore
collustrata; quod merito quispiam ægrè
mecum ferre potuisset, qui loquentes pi-
cturas audire potiùs, quàm tacitā aliquam
poësim

poësim vellet intueri. Quid facio? tam iusto aliorum meoq; desiderio facturus satis, quo primum tempore licuit manum operi admoueo, elingues statuas æri incisas animo & prouoco ad loquendum. Audax consilium, nec tamen irritum. En suam quæque, nostro studio, authorum subsidio, Genealogiam, naturam, in inuentione solertiam & cognomenta edisserit. Subiuncta est adhæc Mythologia, ne quid esset quod ab humanitatis studioso posset desiderari; nisi fortè prolixior, sui temporis quispiam nimium prodigus, commentarium & Fabularum expositionem efflagitet. Sed quid necessum fuit? An non factum satis, cum ad fontes digitum intendi, in tanta præsertim discrepantium opinionum multitudine, ubi Græci à Latinis, & à se ipsis tam frequenter abeunt, dissidentque? Accipite igitur & more vestro excipite Viri Senatorij, hos qualescunque

cunque conatus nostros . Permite N-
COLAE ROCKOXI, libellum istum in
tua officina, à numis, simulachris, iconi-
bus, codicibus, nuperis, antiquis, instru-
ctissima, locum aliquem tenere . Tuque
FRANCISCE SCHOTTE defende &
protege, vt aliàs optimarum causarum
agere patronum disertè consueuisti. De-
um. Opt. Max. venerans precor, vt vos
& Remp. nostram diu seruet incolumem.
Valete . Antuerpiæ Ambiuaritorum.
Anno reparatæ salutis CIO. IO. CII. Ip-
so D. Augustini festo.

* 3 S C R I -

SCRIPTORVM VETERVM
ac recentium, qui ex professo Deorum
Gentilium Historias vel Imagines de-
scripserunt, Elenchus.

VETERES.

Apollodorus Atheniensis, de Deorum origine.

M. Tullius Cicero, de naturâ Deorum.

Phurnutus, siue, vt alii, *Cornutus*, speculatio de Deo-
rum naturâ.

Philostratus, de Iconibus.

C. Iulius Higinus, Fabularum liber.

Albricus Philosophus, de Deorum Imaginibus.

Pausanias in sua Græcia admodum frequens est in de-
scribendis Deorum statuis.

Apologiæ pro Christianis.

GRÆCORVM:

Iustini Martyris.

Latiani.

Theophili.

Athenagoræ.

Theodoreti.

Hermiæ Philosophi.

LATINORVM:

Tertulliani.

Cypriani.

August. de Ciuit. Dei.

Minutii Felicis.

Arnobij.

Lactantij.

NEOT-

NEOTERICI.

- Ioannes Bocatius*, de Genealogia Deorum.
Lilius Gregorius Gyraldus, de Diis gentium.
Iulianus Aurelius, de cognominib. Deorum.
Georgius Pictorius, Apotheosim.
Melchior Barleus Antuerpianus, de Diis gentium lib. iii.
carmine Elegiaco.
Vincentius Catarrus, de imaginib. Deorum Italicè.
Gulielmus Choulus, de Imaginibus Deorum & natura
Gallicè.
Vlysses Aldroandus, de statuis vrbis Romæ Italicè.
Fulvius Ursinus Romanus, de familiis Romanorum, &
Imagines Heroum.
Antonius Augustinus, xi. Dialogis Antiquitatum Hisp.
& Italicè.
Epitheta Deorum Græca *Conradi Dinneri*.
Latina *Ioannis Rauisii*, & *Basilii Zanchi*.
Ioannes Goropius Becanus multa de Diis in operib. suis.

DEORVM DEARVMQ. CAPITVM INDEX.

Aesculapius.	I. 1.	Libertas.	P. 1.
Apollo.	C. 2.	Libera.	P. 2.
Apollo.	C. 3.	Mars.	E. 3.
Bacchus.	I. 4.	Mercurius.	E. 2.
Bonus euentus.	M. 1.	Moneta.	F. 3.
Canopus.	I. 2.	Neptunus.	D. 2.
Castor & Pollux.	K. 4.	Neptunus.	D. 3.
Ceres.	G. 2.	Pallas.	G. 4.
Ceres.	G. 3.	Pan.	K. 2.
Clementia.	P. 4.	Pax.	O. 3.
Concordia.	O. 4.	Penates.	L. 1.
Cupido.	K. 3.	Pietas.	Q. 1.
Cybele.	E. 4.	Pluto.	D. 4.
Diana.	H. 2.	Quirinus.	L. 2.
Felicitas.	O. 1.	Roma.	N. 2.
Feronia.	F. 4.	Salus.	Q. 2.
Fides.	O. 2.	Sarapis, seu Serapis.	I. 3.
Flora.	Q. 4.	Saturnus.	B. 1.
Fortuna Antias.	M. 4.	Sol.	C. 4.
Genius Pop. Rom.	L. 3.	Sol inuictus.	D. 1.
Hercules.	K. 1.	Sors.	M. 3.
Honor.	M. 2.	Spes.	P. 3.
Ianus.	H. 4.	Terminus.	L. 4.
Isis.	N. 1.	Ve Iuppiter.	C. 1.
Iuppiter.	B. 2.	Venus.	H. 1.
Iuppiter Ammon.	B. 3.	Vesta.	G. 1.
Iuppiter Anxur.	B. 4.	Victoria.	Q. 3.
Iuno Regina.	F. 1.	Virtus.	N. 3.
Iuno Sospita.	F. 2.	Vulcanus.	E. 1.
Iustitia.	N. 4.		

DE DIIS
DE ABVSQVE
IN GERE.

VONIAM omnis, quæ à ratione susci-
pitur disputatio, (teste Cicerone) debet à
ratione proficisci, DEV M (quem à *δέομαι*
quidam deriuant) in Somnio Scipionis sic
definit: *Qui viget, qui sentit, qui meminit, qui
providet, qui regit, qui moderatur, & mouet mundū, cui præ-
positus est.* Obseruāt autē curiosi, Dei nomen TETRA-
GRAMMATON omnium pœne gentium linguis esse.

Innumerabiles Deos vana quadā superstitione Gen-
tes finxerunt, vt omnibus humanæ vitæ ministeriis
etiam vilissimis, Deos præficerent. M. Terentius Varro
togatorum doctissimus, sex Deūm millia, Ioues etiam
trecentos enumerauit. Ex his alij maiorum minorum-
que Gentium, id est, ceteris plus minusū præstantes,
quomodo & Romæ maiorum minorumq. gentiū Se-
natores, teste Tacito, à Romulo sunt instituti. Maio-
rum autem Gentium Deos x i i. Q. Ennius apud Ap-
puleium hoc disticho complexus est:

*Iuno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.*

Minorum gentium Dii, Medioxumi, & Semones, quasi
A semi-

semihomines atq. herōes, ex hominib. in Deos relati, ob rem aliquā humano primūm vsui repertam, vt *Liber, Hercules, &c.*

Selecti quoque à Varrone Dij recensentur, *Ianus, Saturnus, Genius, Plutus, Bacchus, Sol, Luna, Tellus.*

Ministeriorum autem præfecti sunt, quos homines certis officiis attribuerunt : vt *Geniales*, qui gerendarum rerum vim obtinerent, vt fuit *Genius*, & elementa quatuor. Plura ex Varrone Augustinus, & Ianus Gulielmius Verisimil. lib. i i i. cap. x x i. vbi de *Edusa*.

Lares, qui ædium priuatarum curam gerebant.

Viales, Dii viarum, quorum in Antiq. Inscriptionib. Rom. mentio est apud Hieronymū Suritam, in Commentario in Itinerarium Antonini Augusti.

Rurales, qui agris præerant, de quib. idē Varro libris de Re rustica, & Maro in Georg. qualis fuit *Pales* vnde *Palilia*, quo festo condita Vrbs Roma; *Pan, Ceres, Flora, Bacchus, Minerva, Lympha, Robigo siue Rubigo, & Proserpina.*

Indigetes, qui de Rep. bene meriti essent, in his *Castor & Pollux, Aeneas, Hercules, Romulus, & Cæsares*, Apotheosi quadā in Deos relati, cuius Apotheoseos ritum moremque egregiē Herodianus in Seuero explicauit. Hi fere, quo maior esset auctoritas, nomina mutabant, vt hodie Pontifices ad S. Petri Cathedram euecti. Sic *Quirinus* dictus *Romulus*; *Rhea*, quæ & *Sylvia, Deūm mater; Leda Nemesis.*

Alios

Alios autem aliæ gentes Deos Deasq. propriè coluerunt, Romani *Faunum*, Veneti *Diomedem*, Pœni *Vraniam*, Mauri *Iubam*, Isidem Aegyptii, Gabinum Macedones, Germani *Thuisconem*, alii alios.

Erant & urbium Dii proprii ac patrii, quos & aduenas primùm salutare solitos ex antiquitate clarum est, ut infrà in *Genio* dicemus; hinc etiam *Tutelares* habiti. De his Tibullus:

*Et tamen ante omnes Martem coluere priores,
Hoc dederat studiis bellica turba suis.*

*Pallada Cecropidæ, Minoia Creta. Dianam,
Vulcanum tellus Hypsipylæa colit.*

*Iunonem Spartæ, Pelopeiadesq. Mycenæ,
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.*

*Mars Latio venerandus erat, quia præfidet armis,
Arma feræ genti remq. decusq. dabunt.*

Et vetus Poëta in Custodem hortorum:

*Dodona est tibi Iuppiter sacra,
Iunoni Samos, & Mycena Diti,
Vnde Tenaros æquorisq. regi,
Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphos Pythius orbis Umbilicum,
Cretem Delia, Cynthiosq. colles,
Faunus Mænalon, Arcadumq. silvas,
Est tutela Rhodos beata Solis,
Gades Herculis, humidumq. Tibur,
Cyllene celeri Deo niuosa,*

*Ennææ Cererem nurus frequentant,
Tardo gratior æstuosa Lemnos,
Raptam Cyzicos ostreosa Diuam,
Formosam Venerem Gnidos, Paphosq.
Mortales tibi Lampsacum sacrarunt.*

Quorum Tutelarum efferre nomina, ne ad hostes, qui eos euocarent, accederent, nefas putabatur, ut ex Solino polyhistore colligitur, de Valerio Sorano. Moris enim erat obsessa vrbe Tutelares Deos venerari, atq. euocare piaculis, ne in seruitutē quasi redigi viderentur, quib. propitiatis vrbs in hostium obsidentium potestatem citius veniret. Verg. i i. Æneid.

*Excessere omnes adytis arisq. relictis
Dii, quibus imperium hoc steterat——*

vbi Seruius aliiq. interpretes legendi, & Macrobius lib. iii. cap. ix. Saturn. Hinc factum ut & idolomaniâ quadam Deos suos partim colligarint, ne auolarent, partim plumbo basibus affixerint: Tyrii Apollinem, quem magna veneratione tutelarem habuerunt, ne urbem defereret, aureâ catenâ deuinxere, ut scribit Diodorus Siculus lib. xvii. & Q. Curtius. Lacedæmonii Martis simulacrum vinculis colligabant, teste Pausania in Laconicis: Athenienses Victoriæ Deæ alas, ne auolaret, adimebant.

Arma quoq. Dii propria habuerunt, ut apud poëtam Ithyphallicum:

Fulmina sub Ioue sunt: Neptuni fuscina telum,

Ense

*Ense potens Mars est: hasta Minerva tua est:
Sutilib. Liber committit praelia Thyrsis:*

Fertur Apollineâ missa sagitta manu:

Herculis armata est inuictâ dextera clauâ &c.

Quin etiam arbores, de quibus Maro in Melibæo:

Populus Alcide gratissima: vitis Iaccho:

Formosæ Veneri myrtus: sua laurea Phœbo.

Martialis lib. i.

Quid possunt hederæ Bacchi dare? Palladis arbor

Inclinat varias pondere nigra comas.

*Ad quem versum Nic. Perottus Episc. Sipontinus hos
versus, siue Auieni, siue à se compositos (vt refert Ant.
Augustinus V. CL. dialogo V. Antiquit.) adfert:*

Olim quas vellent esse in tutela sua

Diui legerunt arbores. quercus Ioui,

Et Myrtus Veneri placuit, Phœbo laurus,

Pinus Neptuno, populus celsa Herculi.

*Gabriel verò Faërnus Cremonensis in centum fabulis
metro conscriptis:*

Legere proprias Dii sibi quondam arbores,

Quam quisq. vellet esse in tutela sua:

Quercum supremus Iuppiter, Myrtum Venus,

Pinum humidi tridentifer rector salis,

Apollo laurum, populum excelsam Hercules.

DEORVM DEARVMQ.

LIB. I.

Dij Deæq. primi & magni.

Apollo.

Ceres.

Cybele.

Diana.

Feronia.

Iuppiter.

Iuppiter Ammon.

Iuppiter Anxur.

Iuno regina.

Iuno Sospita.

Mars.

Mercurius.

Moneta.

Neptunus.

Pallas.

Pluto.

Saturnus.

Sol.

Sol inuietus.

Ve iuppiter.

Venus.

Vesta.

Vulcanus.

S A T V R N V S

Coeli & Vestæ siue Terræ filius, quem principem Deorum vana Carthaginensium venerata est religio.

SATVRNVS dictus, vt ait Isidorus, quòd hieme, quæ illi sacrata est, homines saturet, vel quòd annis saturetur, vt Cicero testatur, vel quòd se liberis deuorandis saturet, vel à sattu, vt Macrobio placet, quia peritiam ruris & satorum primus edocuit, agrosq. stercorando in melius commutauit: Maro à vitibus latis, *Vitisatorem* nominat:

Vitisator curuam seruans sub imagine falcem.

Aurea sub hoc rege fuisse sæcula fabulantur poëtæ, vt idem Maro, Hesiodus, & Ouidius. De hoc multorum sententias colligit Sex. Aurelius Victor libello De origine vrbs Romæ.

Κρόνος autem à Græcis dictus, quia temporis præest, quod illis χρόνος, vnde Naso:

*Tempus edax rerum, tuque inuidiosa vetustas
Omnia destruitis.*

Hinc Luciani Cronosolonis epistolæ Saturnalibus dictatæ, quò referenda, quæ initio Saturnalium Macrobius attulit, quem festum diem *dierum optimum* vocauit Catullus: hinc & Liberos deuorasse fabulantur, pro quibus

quibus lapidem subiiciebant, qui Græce Βαίτυλος dicebatur, teste Lactantio, & in Isidori vitâ, Photio Patriarcha in μυριοβίβλω, quem *Terminum* putarunt esse, & *Abadir* à Latinis dictum auctor est Priscianus: *Abadir*, inquit, *Deus esse dicitur & lapis, quem Saturnus deuorasse dicitur pro Ioue, quem Græci Βαίτυλον dicunt.* Et Hesychius: Βαίτυλος dicitur saxum illud fasciis reuinctum, quod pro Ioue deuorasse dictus est Saturnus. Sed de Terminio lapide lib. 11. Saturni temporibus, hoc est, aureo seculo, nullus hominum carnes comedit; sed vniuersi vixerunt frugibus & pomis. Auctor mihi D. Hieron. contra Iouin.

I V P P I T E R

Dictus quasi *iuvās pater*, quod omnia iuvare crederetur,
Rheæ Saturniq. Filius, Hesiodo, Homero, Ciceroni.

Plurima autem cognomina habuit, ut

Optimus max.

Idæus.

Olympius.

Capitolinus.

Vniuersi anima.

Feretrius.

Stator.

Pluuius.

Casius, *Strabo lib. 16.*

Hecatonbeus.

Eleus.

Panopheus.

Dictæus.

Cretæus.

Muscarius.

Iouem Lapidem Romani iurare consueuerant; aër quoq.
habitus est. Theocritus ad Battum:

Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æthere fulget.

Pluuiā quoque immittere creditus, Tibullus de Nilo:

Te propter nullos tellus tua postulat imbres,

Arida nec pluuio supplicat herba Ioui.

Plura cognomina Orphei & Homeri hymni suppedi-
tant, & Lillii Gyraldi Syntagmata, & Iulianus Aurelius
Belga; item epitheta Græca Conradi Dinneri, Zanchi,
& Ioannis Rauisij.

Pingebatur specie virili, triocularis, sine auribus, si-
nistra sceptro, dextra fulmine armata, pedibus gigātes,
quos domuit, calcans, aquila astāte, quæ ei sacra, & quæ
iuuenem formā insignem Ganymedem futurum po-
cillatorem ex Ida subuexit.

I V P P I T E R A M M O N

IN Africa colebatur, à cuius arenis *Ammon* dictus. Liber enim pater, vt Mela refert, cùm per Libyam exercitum duceret, siti fatigatus, Iouis patris auxilium implorauit, statimq. viso ariete fons inter arenas effluxit; quod Liber conspiciens, quò gratias patri referret, ei templum eodem loco construxit, simulacrumq. capite arietino posuit. quod notauit Seruius in illud Virgilij:

Hic Ammone satus rapta Garamantide nympa.

Diodorus refert Osiridem duo templa Ioui aurea statuisse, alterum maius Ioui cœlesti, alterum minus Ioui patri suo, quem quidam, inquit, *Ammonem* vocant. *Q.* Curtius lib. i v. Alexandrum duobus coruis præcedentibus, *Iouis Ammonis* templum accessisse, ibique sacerdotes eum *Iouis Filium* scribit appellasse, quod cognomentum teste Agellio lib. xiii. cap. iv. Olympias mater molestè tulit.

Tradit Herodotus lib. ii. Iouem, cùm nollet ab Hercule cerni, ab eo tandem exoratum, id commentum esse, vt amputato arietis capite, pelleq. villosa, quam ei detraxerat, induta, sese Herculi ostenderet. Atque inde factum, vt Aegyptij Iouis simulacrum arietina facie confingerent, & id ab Aegyptiis Ammonij acceperint.

Ab aliis *Ammon* dictus traditur, quod in bellis vsus sit galea, cuius insigne fuerit Arietis, vnde orta sit deinde fabula. Sunt qui asserant ipsum cornua in vtroq. tēpore habuisse, ac propterea Dionysium ipsius *Ammonis* filium eodem fuisse aspectu.

Cognominatus est hac ratione κερατοφόρος *corniger*, quomodo eum Lucanus, & Surculus Papinius nominat: & Ouid. v. *Metamorph.* — *Heroidum numen, sed corniger Ammon.*

Plura Gyraldus Syntagmate ii. Silius Italicus lib. iii. & Berosus lib. v.

IUPPITER ANXURVS siue ANXYRVS.

EIVS meminit Virgilius lib. VII.

— *queis Iuppiter Anxurus aruis*

Præsidet; & viridi gaudens Feronia luco.

Quo loco Seruius: *Circa tractū, inquit, Cāpaniæ colebatur puer Iuppiter, qui Anxurus dicebatur, quasi ἀνερ ξυρῆς, id est sine nouacula, quia barbam nunquam rasisset, & Iuno Virgo, quæ Feronia dicebatur: de qua nos post paulò plura. Est autem fons in Campania, iuxta Terracenam, quæ vrbs aliquando Anxur est dicta. Horat. Sat. v. lib. i.*

Lauimus ora manusq. tua Feronia lymphæ

Millia tum pransi tria repimus, atque subimus

Impositum saxi latè candentibus Anxur.

Quos versus explicans Porphyrio, ita scribit: *Quæ nunc Terracena dicitur* (Sic enim est in veteri lapide pro Terracina. Porphyrionis autem verba, cum in vulgatis codicibus mutila sint, ita proferemus, ut sunt in vetustissimo libro exarata) *olim Anxur dicebatur, unde Iouē Anxurum colebant, cuius & Virgilius meminit; impositū saxi, quoniam illis temporibus adhuc Terracenensis vrbs in altissimo monte erat, unde postea in equiorem locum deposita est, ut non sint solum adhuc vestigia ædificiorum in monte, sed & murorum.*

Si autem ἀπὸ τοῦ ξυροῦ, & ἀ, ut Græci dicunt σεπητικοῦ μορίου dictus sit, non est dubium, quin Axurus legendum sit, cum apud Virgilium & Horatium, tum apud eorum interpretes Seruium & Porphyrionem.

IOVIS AXVRIS.

*Ex nummo argenteo
C. Vibij Panse, C. F.*

VEIVPPITER, qui & VEIOVIS dictus & VEDIUS ab Agellio & Martiano Capella, à *Ve* particula, quæ in compositione nunc minuit vt in *Vecors* & *Vesanus*, aliàs auget, vt *Vehemens*, *Vegrandis*, quasi paruus Iuppiter dicebatur. Vel quod nocendi vim habere crederetur, vt Agellius lib. v. cap. XII. *Simulacrum*, inquit, *Veionis*, quod est in æde sita inter arcem & Capitolium, sagittas tenet, quæ sunt videlicet parata ad nocendũ, quippe eum Deum pleriq. Apollinem esse dixerunt, immolatúrq. illi ritu humano capra, eiúsq. animalis figmentum iuxta simulacrum stat. Eodem pæne modo hic in nummo argenteo L. Cæsii depictus est.

Hunc Martianus Capella Plutonem censuit, eo quòd & hic *crudelis Dis* à Poëtis nūcupatur. Ouid. in Fastis *Iouem paruum sine fulmine* vocauit.

A P O L L O I

IOVIS & Latonæ filius, quem ab Ioue oracula accipere canūt Virgilius, Tibullus, ex Aeschyli Tragœdia, quæ *Sacerdotes* inscribitur.

Dicitur autem *Phæbus*, vt ait Hesiodus, à Phœbe Latonæ matre; vel ἀπὸ τοῦ φαιάν βία, hoc est quod vi feratur; vt Cornificius; vel à specie & nitore. Nam Græci φαῖνον purum & splendidum dicunt, auctores Macrobius & Heraclides Ponticus, vel vt alii volunt, quasi φῶς τοῦ εἶναι. Quatuor autem præfuisse artibus dicitur, nam Cytharœdum primū, ac cytharœdorum Deum putauit antiquitas; deinde Medicinæ auctorem, vnde apud Ouid.

Inuentum medicina meum, opifexq. per orbem

Dicor, & herbarum est subiecta potentia nobis.

Tum iaculatorē & sagittarium, postremò vatem, & vaticinii Deum existimauit. Qua de causa & Cotta apud Ciceronem III. de Natur. Deor. *Apollines* quatuor celebrat: quorum antiquissimus is qui ex Vulcano natus Athenarum custos dictus est; alter Corybantis filius, natus in Creta, cuius de illa insula cum Ioue ipso certamen fuisse dicitur: tertius Ioue tertio natus & Latona, quem ex Hyperboreis Delphos aiunt aduenisse: quartus in Arcadia, quem Arcades Nomionem appellant, quòd ab eo se leges ferunt accepisse. Hæc Cicero,

Porro secundum Porphyrium, triplicem hunc constant habere potestatem, & eundem apud Superos *Solem*, apud homines *Liberum patrem*, apud Inferos esse *Apollinem*. & hinc triplex circa simulacrum ornamentum, *Lyra*, qua cælestis harmonia ostenditur: *clypeus*, quo terrenum numen indicatur: *sagitta*, quibus infernus Deus & nocere creditus est, vnde & *Apollo* dictus ἀπὸ τοῦ ἀποβάλλειν. Sed plura ad *Apollinem* pag. proxima.

— Sup. P. Clodij M.F. vel P. Clodij M.F.

A P O L L O I I.

Varia ei nomina & appellationes datae:

Thymbræus.

Clarius.

Grynæus.

Pataræus.

Delphicus.

Delius.

Actius.

Cynthius.

Palatinus.

Ismenius.

Pythius vero dictus à Pythonē serpente eius sagittis confecto : quam fabulam Ouid. & Hyginus conscripserunt. Hinc ab Apolline Pythio *Pythia vates* Phœbas dicta est, quæ oracula & responsa ex antro reddita explicaret. Hinc etiā ludi *Pythia* dicti, in victoriæ memoriam instituti, ut Ouid.

Nēve operis famam possit delere vetustas,

Instituit sacros celebri certamine ludos

Pythia perdomiti serpentis nomine dictos.

His verò ludis præmium primò pecunia, deinde corona fuit: nec in vno tantum loco *Pythia* exercebantur, nam eadem etiam apud Megarenenses & Sicyonios instituta legimus.

Tauro autem in primis placabatur, unde Virgilius:

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Ludis quoq. *Apollinaribus* XVIII. Augusti à Romanis, ex Carminum Sibyllinorum religione, boue aurato, & capris duabus albis auratis colebatur: alii equo tradunt, ut celeritati eius responderet, Lactantius lib. 1. Ouid. in Fast.

Parrhasii apud Arcades Apollini aprum immolabant.

Laurus illi sacra, ut Pœtarum & vatum principi, hinc Maro:

————— *sua Laurea Phœbo.*

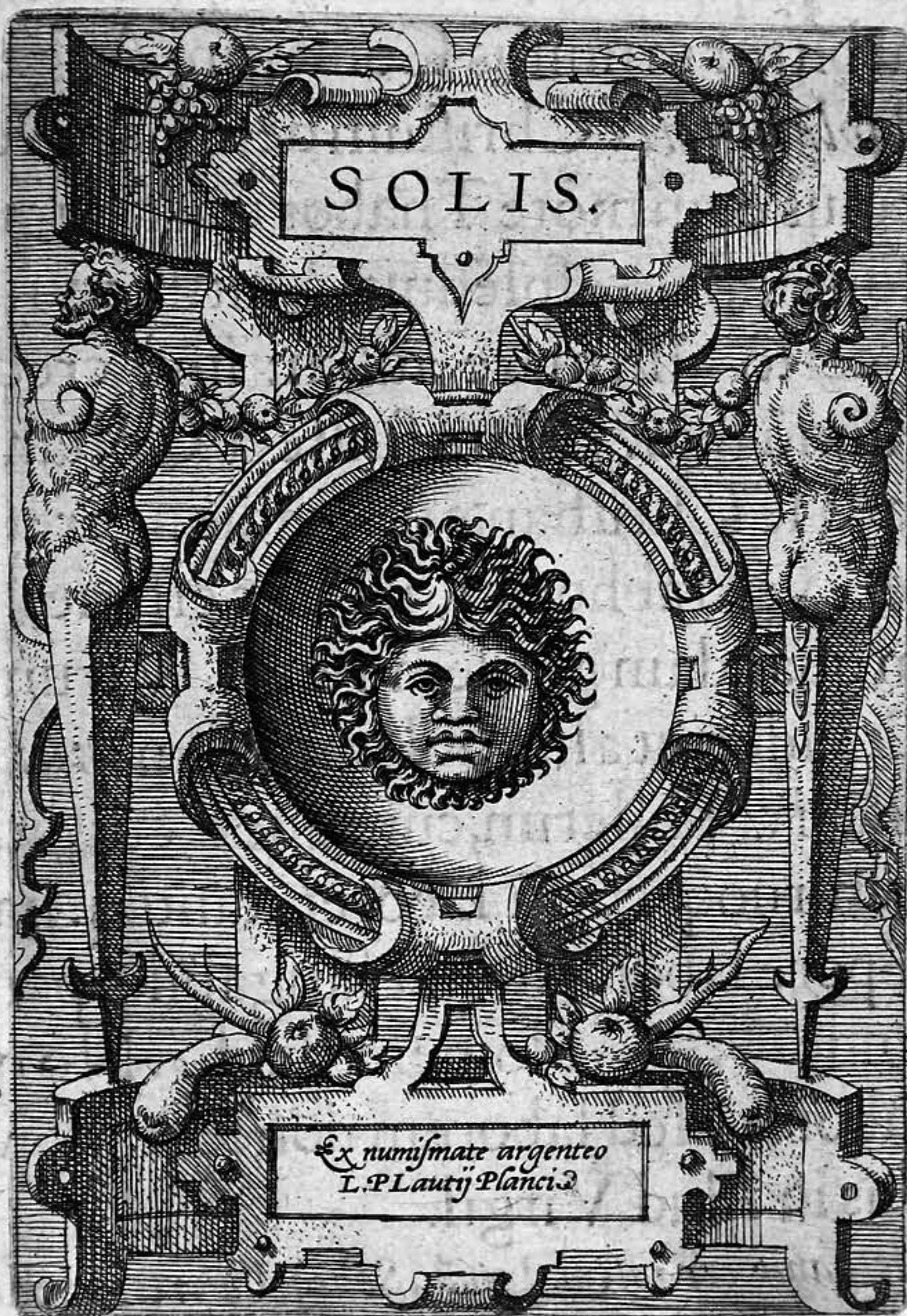
vid. Nasonem lib. 1. Transform. de Daphnide.

(T) of Consul, not Divinity

Q u i idem *Phæbus* & *Apollo*, vt soror eius *Diana* Luna est, quæ & *Lucina*. Huius effecta duo: alterum, quo calore temperato mortalium res iuuat: alterum, quo iactu radiorum nonnunquam pestiferum emittit virus, quæ lues pestis est, & à Græcis ἐπιδημία & λοιμός vocatur, vt auctor est *Homerus* *Iliad.* α. vbi *Apollo* pestem castris Græcorum, ob raptā *Chryseidem* sacerdotis sui filiam, immisit.

Hic *Hyperione* & *Thya* genitus, vt *Pindarus* & *Hesiodus* tradunt, *Hyperione* & *Euryphaëssa* sorore, vt *Homerus*. *Hyperion* verò *Cœli* *Terræq.* filius, quæ & *Titea* dicta est, siue vnus *Curetum* matre *Tite* qui *Solis* ac *Lunæ* aliorumq. astrorum cursus ac motus summa cura ex se percepit, aliisque noscendos tradidit, ideoq. *Solis* ac *Lunæ* parens dicitur, veluti ipsorum naturæ contemplator, vt asserit *Diodorus*. At verò *Pausanias* tradit *Titana* *Solis* fratrem fuisse, qui *Titanem* regionem ad *Asopum* flumen tenuerit, temporumque anni diligentissimus obseruator fuerit.

SOL INVICTVS.

INTER Epitheta Solem *inuieti* nomen fortitū arbitror in numis Constātini Aug. fortè quod *solē iustitia* Christum designare voluerit, cuius & in mōte Thabor trāsfigurati facies solis instar resplēduit, Matth. xvii. Sed nihil certò affirmare ausim: imò crediderim numū hunc cūsum fuisse à Cōstantino, antequā se Christianæ fidei adiungeret; nec planè à vero abhorret, nā hæc effigies, feritatem quandam gētilem refert. Vtrum verius sit viderint alii. Solem autem *inuietum* appellari crediderim, cū quòd, etsi diuturno nocturnoq. cursu laboret, tantoq. hætenus tēpore laborarit, indefatigabilis permanet: vnde ἥλιος ἀκμάς Homero Iliad. σ. Nō quòd non laboret, sed laborem non sentiat, vt ait Seruius in illud Virgil.

Hic canit errantem Lunā, Solisq. labores. Hesiodus:

ἥλιος ἀκμάαντι τέκε ———

Tum etiam quòd ignis, quem in Sole adorabant Gentes, in primis Persæ, elementis ceteris in corporibus humanis prædominetur.

+ Apo. hanc:
 + Apollo (Rev. Hecules Musarum) non hanc: sed Dia
 et hen.
 — Hanc rai'd, Caesar

N E P T U N V S I.

D I C T V S *Neptunus*, quòd mare & terras obnubat, vt nubes cœlum, à *nuptu*, id est, opertione, vt Varro; à *nando*, vt Cicero. à Græcis ποσειδών, quòd pedibus terram quatiat, à ποῦς videlicet, id est *pes*, & σείω *quatio*, & δῆ, pro γῆ Doricè, *terra*.

Coniugem illi attribuunt Poëtæ *Amphitriten*, quam & pro mari vsurpant, vt Naso l. Metamorph.

————— *brachia longo*

Margine terrarum porrexerat Amphitrite.

Auctor est Agellius lib. x v. cap. x x i. antiquos vocasse *Neptuni filios*, immanes ac feroces homines, ab omni humanitate alienos, tanquam è mari genitos: cui & Seruius in lib. i i i. *Aneid.* subscribit de Harpyiis cùm loquitur: *Neptunus*, inquit, *prodigiorum omnium pater est*, & perinde etiam factum, vt quotiescunq. desunt parentes, redeamus ad generalitatem. Sic & peregrinos *Neptuni filios* dicimus, quorum ignoramus parentes.

Pingebatur autem variis modis, nunc pacatus & tranquillus; nunc commotus, vt apud Maronem l. *Aeneid.*

————— *grauiter commotus, & alto*

Prospiciens, summa placidum caput extulit vnda.

Nunc etiam nudus cum tridente, vt hîc vides; nunc in veste ex-rulea, quæ maris colorem imitetur; Lucianus in Sacrificiis Cyaneis capillis nigris, depingit. A Philostrato tamen in Imaginibus, cum equis scilicet & cetis in mari tranquillè describitur incedere. (Equi autem eius *Eriole* & *Glaucus*, siue *Enceladus* & *Sthenon*, teste Fauorino.) Addit ei Hyginus in Delphino buccinam & fuscinam: Qui *Neptuno*, inquit, *simulacrum faciunt*, aut in manu aut sub pede eius *Delphinum* constituere videmus, quod *Neptuno* gratissimum esse arbitrantur.

N E P T V N V S I I.

N E P T V N V S, vt Cretes tradunt, primus nauigandi arte inuenta, classem instituit, cui eum Saturnus præfecit. Quapropter traditum est à posteris N E P T V N V M imperasse mari, sacraq. ei à nauigantibus fieri.

Addunt etiam hunc primùm equos domuisse, artemq. equitandi ab illo traditam, & equum tridente è petra Thessaliæ eduxisse, vnde *Hippius* & *Petræus* dictus. Vide emblemata 1. Hadr. Iunii, & eius scholia.

A N E P T V N O porro *Neptunalia* dicta. Huius enim Dei, teste Varrone, Sextæ feriæ sunt: Græci vero octauū cuiusque mēsis diem N E P T V N O sacrum esse voluerunt, vt Plutarch, in *Thesco*; & instituta *Consualia* à *Conso* eius cognomine.

Taurus ei immolabatur, vnde Virgil.

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Homerus in *Odyssæa*. ταύρους παμμέλαινας, *tauros valde nigros* vocat, quo loco interpretes: *Tauros*, inquit, propter maris violentiam, *nigros* verò, propter aquæ colorem ex maris profundo, Pindarus in *Olymp.* ταῖρον ἄγρον illi ascribit: quem quidam *album* interpretatur, propter maris spumas; alii non *album*, sed *florentem*, seu *nitentem*, aut *procerum* expouunt, verius autem, qui *velocem*. qui autem *album*, prorsus errant, nam & Pindari interpretes *Nigros tauros*, ei immolari volunt: Sic etiam Maro *Nigram pecudem* tempestati attribuit:

Nigram hiemi pecudem, Zephyris felicibus albam.

Nisyreus. Sed audiamus Poëtarū principem, ex versione Guarini:

*Deuenere Pylum Nelei turribus altam,
Hic maris ad littus solennia sacra fiebant,
Maestabantq. nigros Neptuno in littore tauros.*

P L U T O

SATURNI filius ex Ope, id est Rheæ, Iouis frater, unde & *Iuppiter Stygius & infernus* dictus, Inferorum Deus.

Dis autem dictus, quod natura omnis, & terrena vis ipsi dicata sit, ut ait Cic. vel quasi minimè diues, ut Fabius.

Funerum sepulchrorumq. inuentorem facit Diodorus Siculus, hinc & *Silentium & mortuorum rex* dictus est. Claudianus:

—————*Rex ipse silentum*—————

Lethæo vehitur curru—————

cui currui idem quatuor equos addit:

Orphneus crudele micans Aethonq. sagitta

Ocyor, & Stygiæ crudelis gloria Nyctæus

Armenti, Ditisq. nota signatus Alastor.

Cupressus ei sacra, vel quod cæsa non repullulet; vel quod per eam funestæ ostendebantur domus.

Nomina eius sunt:

A'idæ

Agefilaus.

Lagetas.

Axiocerses.

Chtonius Iuppiter.

Soranus.

Februus.

Arimanes.

Eubulus.

Clymenus.

Quietalis.

Postulo.

Summanus. &c.

Summani autem nomine coli primùm temporibus Pyrrhi cœpit, ut ex Ouidio colligo:

Reddita, quisquis is es, Summano templa feruntur,

Tunc cum Romanis, Pyrrhe, timendus eras.

M. Varro lib. de Lingua Lat. ait à T. Tatius inter ceteros Deos *Summanum* positum. Consule Plautum in Bacchid. Martianum & Festum.

Fuit eius templum prope Circum maximum, iuxta fanum Iuuentatis, cui canes annua supplicia pendunt. Sacellum verò in Capitolio.

De raptu Proserpinæ per Plutonem, legendus Claudianus.

Plutus autem, nequis erret, alius Deus est, Diuitiarum præses, cuius titulo prima Aristophanis Comœdia inscribitur. Vide Stobæum.

PLVTONIS.

*Ex nummo argenteo, Sex
Noni P. F. Sufenatis.*

V V L C A N V S

I O V E & Iunone natus, vt canit Homerus . Hesiodus enim tantummodo Iunone natum perhibet.

Hunc ferri, æris, auri, argenti, omniumq̃. quæ igne fabricantur artem inuenisse tradunt, eamq̃ue ceteros docuisse, quapropter harum rerum opifices omnes vota sacraq̃. huic Deo maximè faciunt, eumq̃. in æternam memoriam accepti muneris V V L C A N V M appellant; Diodorus.

Idem à Ioue è cœlo deiectus in Lemnum Siciliae insulam delapsus est, claudusq̃. effectus, vt finxit Homerus . Sed arguatur ingritudinis Iuppiter, filium suū deiiciens, cuius olim opera in partu nouo adiutus est, cū securi tumentem patris frontem & tēpora aperui. Claudus dicitur, quia per naturā nunquam rectus est ignis.

Cœlo itaq̃. præcipitatus sub terra Ioui fulmen fabricat. eius autem ministri Cyclopes sunt, de quibus Maro.

Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro

Brontesq̃. Steropesq̃. & nudus membra Pyracmon.

Fuit ei coniux Venus, vt Idem Maro VIII. Aeneidos de clypeo Aeneæ, quem Venus ferens coniugis artem prædicat, eodemq̃ue loci Aeneas veneris filius:

— *Clypeum Vulcani dona parentis*

Miratur.

Idem dictus est *Mulciber*, quod ignis omnia mulceat ac domet, auctore Macrobio, hinc Lucanus:

Ora ferox Siculae laxauit Mulciber Aetnae.

Leguntur in Vulcanum hymni duo, alter Orphei, Homeri alter.

Vulcano cū sacrum fiebat, omnia igne absumebantur: id quod *Proteruiam* dicebant. Nam nisi victima, & quodcunque superesset, igni datum fuisset, sacrificium pollii putabatur.

VVLCANI.

Ex nummo argenteo L.
Aurelij L. F. Cottæ.

M E R C U R I V S

Iove & Maia genitus, Homero, & Hesiodo. Quinq. Mercurios vetustas coluit, referente Cicerone: Mercurius vnus Cælo patre, Die matre natus, cuius obscænius excitata natura traditur, quòd aspectu Proserpinæ commotus sit. Alter Valentis & Phoronidis filius is, qui sub terris habetur: idem Trophonius: Tertius Ioue tertio natus & Maia, ex quo & Penelope Pana natum ferunt. Quartus Nilo patre, quem Aegyptii nescis habent nominare. Quintus, quem colunt Pheneata, qui Argum dicitur interemisse, ob eamq. causam in Aegyptum profugisse, atq. Aegyptiis leges & litteras tradidisse. Lactantius Grammaticus, IIII. tantum numerat.

Mercurius verò dictus à Mercibus, hunc etenim negotiorum omnium existimabant Deum. Hyginus refert quintam stellam ex errantibus Mercurii nomine appellatam. Hæc autem ei data creditur, quòd primus menses instituerit, & siderum cursus præuiderit.

Hunc, auctore Diodoro, primum verba in ordinem redegisse, & multis indidisse rebus nomina proditum est. Fuisse quoq. litterarum inuentorem aiunt, instituisseq. Sacrificia singulis Diis: astra autem obseruauit inprimis, vocumq. concentus inuenit. item palæstram, numeros, trium chordarum lyram, ad similitudinem trium anni temporum.

Quin etiam verborum interpretatione Græcos edocuit, vnde & eum ἑρμῆν, id est interpretem appellarunt.

Præterea tribuuntur Mercurio præconia, dissidia, & fœdera, quæ in bello fiunt. præcones quoq. adiiciuntur, qui internuntii esse solent, ob eamq. rem ab hoste tuti.

Mensuram insuper ac pondus, & mercaturæ quæstum eum ferunt reperisse.

Pingebatur autem cum pileo, & talaribus, manibus virgam tenens, Virgil. Aeneid. IIII.

——— & primum pedibus talaria neçtit

Aurea ——— Et paulo pòst:

Tum Virgam capit, hac animas ille euocat Orco

Pallentes, alias sub tristia Tartara mittit.

Mercurio, vt aliis Diis certa immolabantur membra, sic lingua ei dicabatur. Lege Apollonij Rhodij Commentaria Græca.

M A R S.

M. Varro tradit *Martem* hinc vocatum, quòd maribus in bello præsit. *Mauors* verò vt ait Cicero, quòd magna vertat: vel, vt Seruius notat, figuratè dicitur, vt *Induperator*, pro *Imperator*.

Creditus est frater Bellonæ, ideoq. vocatus est ἐνυάλιος, ab ἐνύφ, id est *Bellona*: & quia potissimùm delectatur sanguine humano, à Græcis nominatus est αἰμοχαρής, à Latinis *Sanguineus*. Virg. XII. *Aeneid*.

Sanguineus Mauors clypeo increpat —

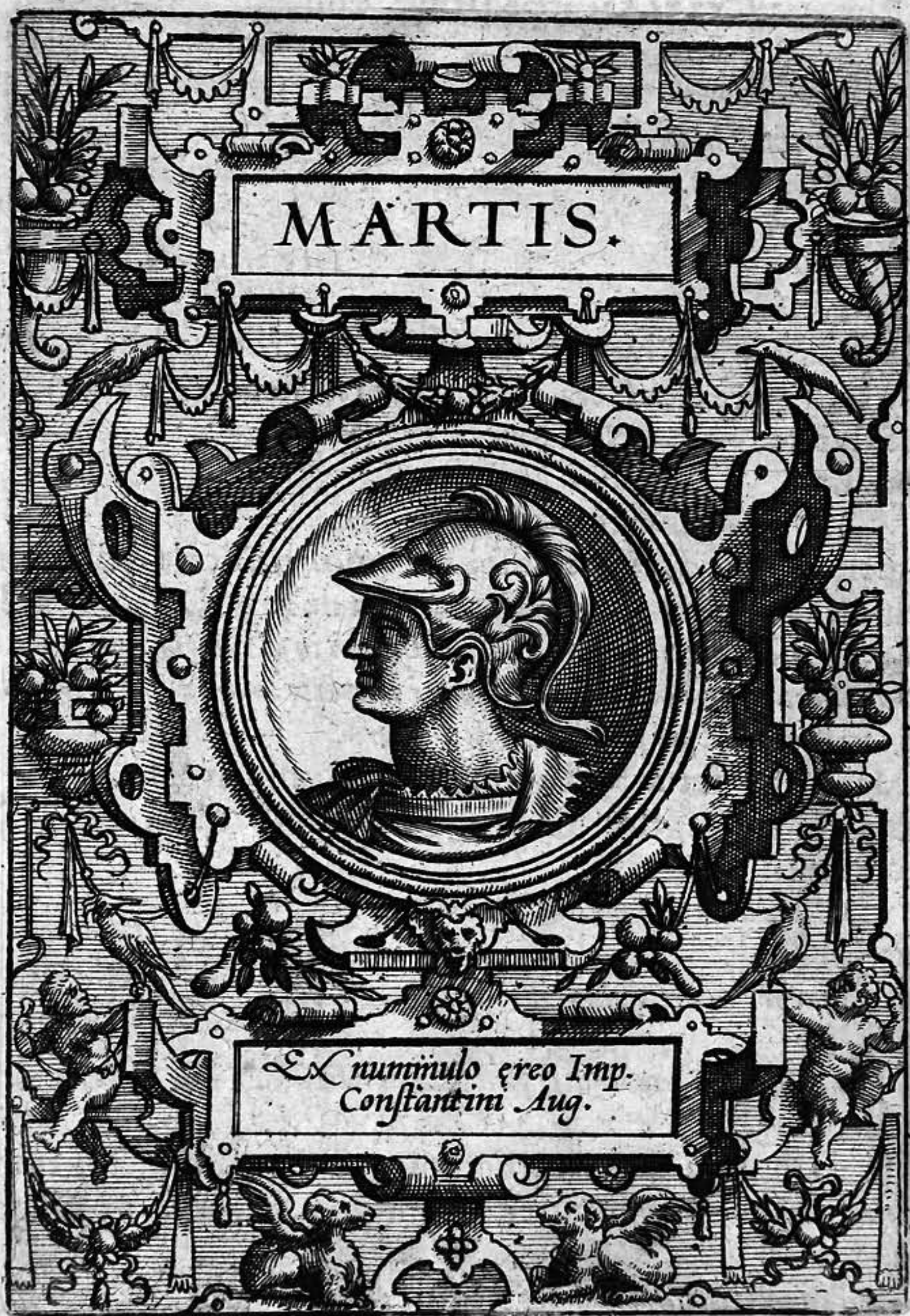
Natus autem, vt Hesiodo placet, Ioue & Iunone; & vt Ouidio, ex Iunone sine viro conceptus in campis Oleniis tacto flore, quem indicauit Flora.

Hunc, inquit Diodorus, fabulæ tradūt, primùm fabricatis armis milites armasse, & Deorum aduersarios interficiendo, bellandi pugnandiq. artem inuexisse. Romani porrò summo cultu hunc venerabantur, & Latini, vt suprà ex Tibullo docuimus, quòd existimarent parentem esse Romuli, Sacerdotesq. Salios illi attribuebāt, & carmina Saliaria.

Ardentem verò eum effingebant, nunc in curru, nunc in equo, armatum hasta & flagello; ardentem quòq. addito gallo, militum vigilantiam ostendebant. Isidorus scribit *Martem* nudo pectore effingi solere, quòd quisq. in bello se morti intrepidè obicere deberet.

Equos binos ei dat Homerus δειμον & φόβον *Pauorem* & *Timorem*. Quintus tamen Calaber quatuor nominat, nomina hæc sunt: Aethon, Phlogius, Combos & Phobos. *Gradivus* & *Quirinus* apud Latinos duo præcipuè *Martis* nomina fuerunt: hoc quidem, dum tranquillus mitisq. esset: illud, dum in armis sæuus. A Romanis October equus illi immolabatur in campo Martio, Idib. Octob. summa religione. Latini lupum dicabant, Lusitani hircum, Galli Cisalpini Verrem.

— Rest: by Trajan Inst in any Book 7

CYBELE.

QVAM Phryges CYBELEM appellarunt, eam alii

Bonam Deam.

Opem.

Magnam matrem.

Mygdoniam.

Idæam.

Dindymenen.

Tellurem.

Deorum matrem.

Berecynthiam.

Vestam.

Semelem.

Antæam.

Pesinuntiam.

Pylenam. &c.

Hæc θείας γυναικεία (vt Plutarch. in Cæs. & Macrobius) dicebatur, quòd mulierib. solis adire eius sacra, quæ in operto fiebant, fas esset, hinc dictum à Satyrico: ——— *Nota Bona secreta Deæ*
& à Tibullo:

Sacra Bona maribus non adeunda Deæ.

Quæ tamen à P. Clodio homine spurcissimo, vt Cic. de Arusp. respōs. Plutarch. aliq. testantur, sunt violata. Qua de re & L. Seneca in Epistolis: *Credat, inquit, aliquis pecuniam esse versatam in eo iudicio, quo reus erat Clodius, ob id adulterium, quod cum Cæsaris vxore in operto commiserat, violatis religionibus eius sacrificii, quod pro populo fieri dicebatur.*

Kal. Maiis eius feriæ agebantur, vnde ei nomen Maia.

Turrita autem pingebatur, vt hic vides, quia eadem Tellus Dea est, hinc Propertius:

Claudia turritæ rara ministra Deæ.

Virgilius:

Inuehitur curru Phrygiæ turrita per vrbes.

Papinius:

Ille Phryges lucos matri penetralia cedit

Turrigera. ———

Huius simulacrum à Gallis sacerdotibus, & Curetibus cum tympanis, buxo, tibia comitantibus, in curru à leonibus vehabatur; vt Virgil. 111. Aeneid.

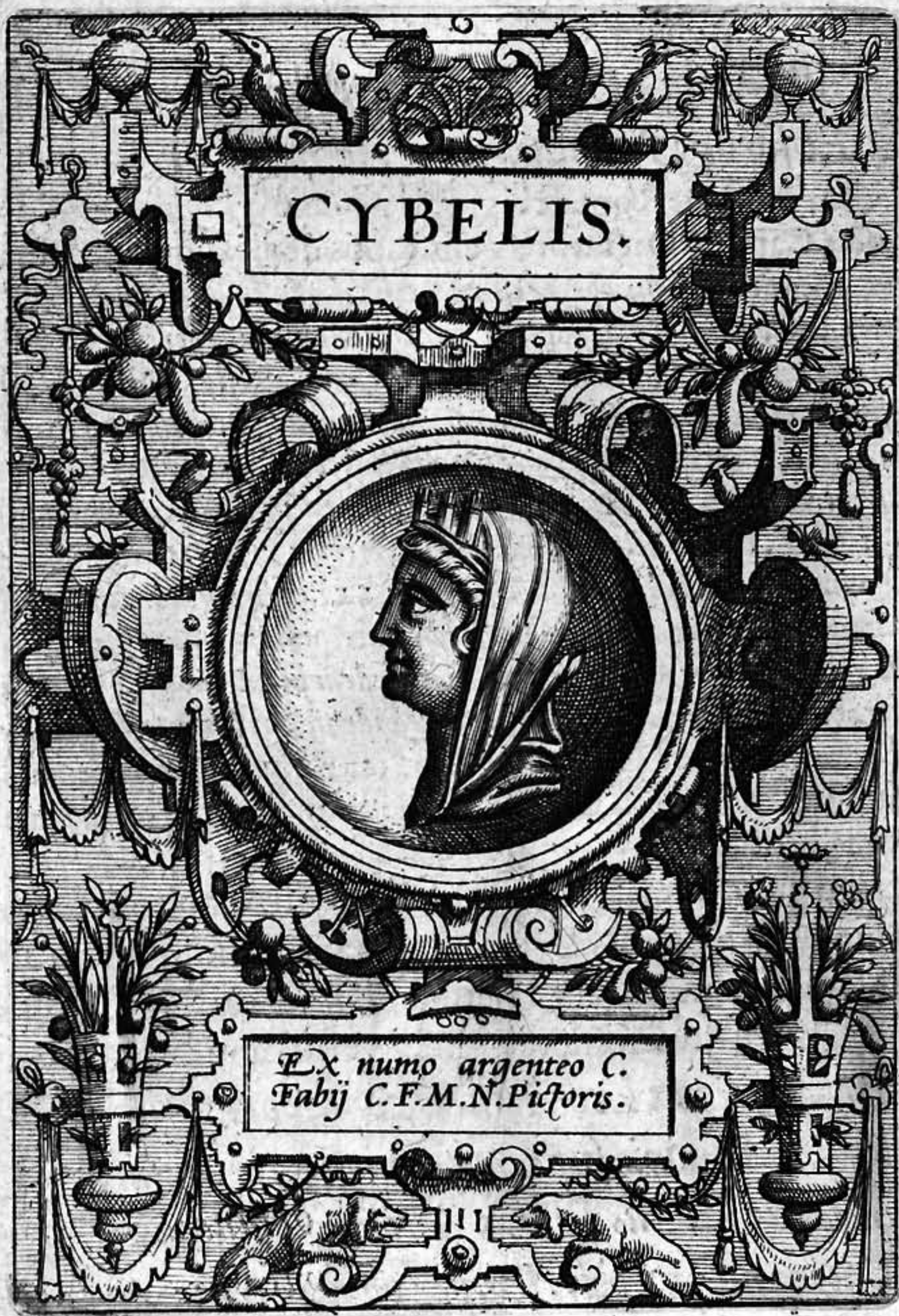
Et iuncti currum domina subière Leones.

Et Ouid. Metamorph. XIII.

Sancta Deûm genitrix tinnitibus æthera pulsi

Aeris & inflati compleuit murmure buxi,

Pérq. leues domitis inuecta leonib. auras.

CYBELIS.

*EX numo argenteo C.
Fabij C.F.M.N. Pictoris.*

I V N O quòd ceteris dignitate Deabus præstare putaretur, Regina dicta est, ut ille Aeneid. 1 .

Ast ego, quæ Diuûm incedo Regina, Iouisq̃.

Et soror & coniux —————

Pub. Victor in XIII. Rom. vrbis regione Iunonis Regina templum nominat, quod à Camillo Dictatore Veis captis dedicatum est. Liuius lib. v. Cùm iam, inquit, humana opes egestæ à Veis essent, amoliri tum Deûm dona, ipsosq̃. Deos, sed colentium magis quàm rapientium modo cœpere. Námq̃. delecti ex omni exercitu iuuenes, purè lautis corporibus, candida veste, quibus deportanda Romam Regina Iuno assignata erat, venerabundi templum iniere, primò religiosè ad-mouentes manus, quòd id signum more vetusto, nisi certa gentis sacerdos attrectare non esset solitus: deinde cùm quidam seu spiritu diuino tactus, seu iuuenili ioco, VISNE ROMAM IRE IVNO? dixisset, annuisse: ceteri ROMAM conclamauerunt. Inde fabula adiectum, vocem quoq̃. dicentis VELLE auditam. Motam certe sede sua parui molimenti adminiculis, sequentis modo, accepimus, leuémq̃. ac facilem translatu fuisse, integrámq̃. in Auentinum æternam sedem suam, quò vota Romani Dictatoris vocauerant, perlatam, vbi templum ei postea idem, qui vouerat, Camillus, dedicauit. Hæc pœne eadem Lactantius lib. 11. Institut. Diuin. Iunoni Moneta attribuit. Quo autem ritu Camillus ei dedicauerit, copiosius in eius vita Plutarchus.

Alterum quoque ei templum, scilicet in Capitolio, quod Cn. Flaminius bello aduersus Ligures vouerat, Liuius idem attribuit.

Plinius refert pictorem quemdam Iunonis Reginae templi Ardeæ, Romana ciuitate donatum, de quo hi versus apud eundem exstant:

Dignus digna loco picturis condecorauit

Reginæ Iunonis supremæ coniugis templum,

Marcus Ludius Elotas Aetolia oriundus,

Quem nûc & post, semper ob artē hanc Ardea laudat.

Quos versus ego eo libentiùs ascripsi, quò lector agnoscat antiquitatem, quàm simplici & incondita vteretur dicendi figura:

I V N O S O S P I T A .

LANUVII hæc in primis colebatur, idque magno cultu, teste Livio, cuius simulacrum (vt hic etiam vides) cum pelle caprina, hasta, scutulo & calceolis repandis effingebatur, vt de natur. Deor. scribit Cicero. Liuius quidem lib. VIII. ab v. C. *Lanuvinis*, inquit, *ciuitas data, sacrâq. sua redditâ cum eo, vt ades lucûsq. Iunonis Sospita communis Lanuvinis municipib. cum pop. Romano esset.* Item lib. XXXIX. In æde, *Iunonis Sospita Lanuuii* cum horrendo fragore strepitum editum refert.

Pub. verò Victor in x. vrbis regione, hoc est in Palatio, ædem Matris Deûm commemorat, cui fuerit conterminum delubrum SOSPITAE IUNONIS. Meminit & Tullius in orat. pro L. Muræna, cui Coss. ait sacrificare solitos. Silius lib. XIII.

*Lanuuiio generate, inquit, quem SOSPITA IVNO
Dat nobis, Milo, Gradiui cape Victor honorem,
Tempora murali vinctus turrita corona.*

De eodem Dictatore Lanuino Milone, in Miloniana Cicero & Asconius.

SOSPITAE autem IUNONIS delubrum dicatum lib. II. Fastor. cecinit Ouid. Kal. Febr.

Antiqui verò non SOSPITAM, sed *Sispitē* dicebant, vnde Festus: *Sispitem Iunonem, quam vulgo SOSPITEM appellant, antiqui vsurpabant, cū ea vox ex Græco videatur sumpta quod est σῶξω.*

Illud præterea par est, vt Lectorē moneam, cū de SOSPITA agūt scriptores, pro *Lanuuiio*, Lauinium plerunq. perperam scribi, repugnante syllaba, vt apud Ouidium in Fastis & Silium lib. XIII. Hinc aliqui eandem hanc cum Sotera Minerva ponunt, in Aristotelis testimonio, quod est apud Laërtium.

M O N E T A.

IVNONEM MONETAM Val. Max. & Lactantius lib. 11. Instit. Diuin. agnoscunt, attribuuntq. ea, quæ Liuius *Iunoni Reginae*. M. Cic. 1. de Diuinat. hanc MONETAM à monendo cognominatam putat. Nam cum multò antè captam urbem à Gallis terræ motus factus esset, ferunt vocem exiisse à Iunonis templo, quod erat in arce, ut de sue plenâ fieret procuratio.

Huius crebra in scriptoribus mentio. Lucanus:

Numina miscebat Castrensis templa MONETÆ.

Ouid. à Camillo in Manlii domus loco dedicatum prodidit:

Arce quoque in summa IVNONI templa MONETÆ

Ex voto memorant facta, Camille, tuo.

Antè domus Manli fuerat, qui Gallica quondam

A Capitolino reppulit arma Ioue.

Scribit Macrobius Kal. Iunij ædē IVNONIS MONETÆ dicatam fuisse. T. Liuius in VII. ab v. C. ait, L. Furium creatum Dictatorem contra Auruncos, quòd bellum à repentina populatione ereptum est, inter ipsam dimicationem ædem IVNONI MONETÆ vouisse, cuius damnatus voti victor fuit.

Sunt qui in Auentino, sunt qui in Capitolio hanc ædem memorant fuisse. De his vide P. Victorem. In huius ædē libri lintei asseruabantur, quibus imperii Rom. fata continerentur. Nec desunt, qui, quæ MONETÆ attribuntur, ad *Aium Locutium* referant, qui à Pet. Crinito, & Lilio Gyraldo Syntagm. III. refelluntur.

Suidas homo Græcus de MONETA aliam historiam refert, ait enim Romanos, cum pecunia indigerent in bello Tarentino, orasse IVNONEM, quæ illos monuit, si iustitiæ armis vterentur, pecuniam eis non defuturam, quod cum Romanis rectè accidisset, MONETAM IVNONEM veneratos esse.

FERONIA,

Iuno à plerisq. credita. Seruius enim Grammaticus ait: *Apud Circeos & Rutulos IUNO virgo colebatur, quæ FERONIA dicta est, ad illud Virgilii lib. VII.*

—— *et viridi gaudens FERONIA luco.*

quo loco & Iuppiter Anxur colebatur, de quo supra.

FERONIAE verò templum summo cultu fuisse, testis est historia. Scribit enim T. Livius, Hannibalem diuitiis & donariis illud spoliasse, intactum ob religionem ante id tempus; & ait, cum prodigia procurarent, statutum fuisse, ut libertinae mulieres, unde FERONIAE donum daretur, pecuniam pro facultatib. suis conferrent. Dionys. Halicarn. lib. II. dicit Lacedamonios ob duras Lycurgi leges patriæ cedentes, & multis tempestatibus iactatos, Diis vouisse, ut quamcunq. primùm terram attigissent, in ea se sedes posituros: & primùm circa Pomentinos consistentes, locum ab æquorea latione FERONIAM nuncupasse, & huic Deæ ædem construxisse, cui vota nuncuparunt. Idem Dionys. in bello quod Tullus cum Sabinis gessit, huius etiam meminit, quam quosdam Græce nunc φιλοξέφανον alii περσεφώνην appellare scribit.

Tradit Plautus in Amphitryone FERONIAM, Deam libertorum esse, cuius in templo, raso capite pileum accipiebant.

Aliã verò Strabo lib. V. Geograph. FERONIAM innuit, quam sub montem Soractis collocat in ciuitate eiusdem nominis *Feronia*, cuius admirabilem sacrificandi ritum exponit. Nam qui eius numine (inquit) afflantur, nudis pedibus prunas, & copiosum obambulant nulla læsione cinerem: Quamquam Maro XI. hæc potius Apollini tribuat, apud quem Aruns ita precatur:

Summe Deum, & sancti custos Soractis Apollo

Quem primi colimus, cui pineus ardor aceruo

Pascitur, & medium freti pietate per ignem

Cultores media premimus vestigia pruna.

Vide Silium Italicum lib. XIII. Punicorum & Horatium Serm. lib. II.

FERONIAE.

EX NUMMO ARGENTEO,
P. FURPILIANI III. VIRI.

V E S T A

Saturni & Rheæ filia, quæ prima ædificandi artem inuenisse fertur, teste Homero, Orpheo & Diodoro. Ab antiquis multa veneratione culta, nunc eam ignem, nunc terram existimantibus, ut docet D. Augustinus de Ciuit. Dei lib. IIII. Ouid. in Fastis:

*Vesta eadem est & Terra: subest vigil ignis utriq;
Significant sedem terra focusque suam.*

Idem paulò post:

Stat vi terra sua, vi stando Vesta vocatur.

Quidam non à vi stando, sed à vestiendo, quòd terra varijs tum herbis, tum plantis, ceterisq. vestiatur. Phurnutus: Ignis, inquit, semper viuens Veste attribuitur, quòd & ipsa videatur existens esse. Et M. Cicerò II. De Natura Deorum: *veste nomen à Græcis. ea enim est quæ ab illis ἑστία dicitur: vis autem eius ad aras & focos pertinet.* Apud Troianos olim culta fuit, vnde Virgil. de Hectore:

*Sic ait, & manibus vittas, vestamq. potentem,
Æternumq. adytis effert penetralibus ignem.*

Sed cùm Vesta ignis putaretur, Virgo etiam dicebatur: vnde & virgines eius iure ministerio adhibebantur, quæ sacrum ignem custodirent, *Vestales* appellatæ. Silius:

*Et vos virginea lucentes semper in ara
Laomedontæ Troiana altaria flammæ.*

Vestales ergò virgines (teste Cicer. lib. II. de Leg.) annos xxx. virginitatem perpetuumq. ignem seruabant, sin minus, viuæ in terram defodiebantur. Macrobi. lib. III. *Vestam* de numero Penatium esse ait, aut certè eorum comitem, adeò ut & Consules & Prætores & Dictatores cùm inirent magistratus, Lauinij rem diuinâ faciebât Penatibus pariter & Veste. Non absimile quod Pomponius Lætus lib. VI. *Vestalem ignem cum Penatibus, Aeneas à Troia in Latium tulit, condite Lauinio, Veste adem sacrauit.* Pingebatur verò Vesta mulieris forma sedentis, & gestantis tympanū, quòd Terra ventos intra se contineat.

C E R E S.

CEREREM M. Varro à creando deriuat, quasi omnium frugū creatricem, quā ideo Tegeatæ καρποφόρον *feracem* seu *frugiferam* dixerūt: à gerendo prima littera immutata M. Tullius. nam fruges gerit vel spicas, vt in hoc L. Cassii numo. Prima enim fruges earumq. vsum adinuenit, hominesq. docuit, cū siluestri prius glande vescerentur, vt eleganter Herodotus lib. vi, Plinius lib. vii. & v. Transform, Naso:

Prima CERES curuo glebam dimouit aratro;

Prima dedit fruges alimentaq. mitia terris.

Eadem lib. v. Biblioth. Diodorus, qui & leges Iuraq. eandem inuenisse testatur, inde θεσμοφόρον quasi *Legislatricem* dictam, quod ibidem poëta:

Prima dedit Leges Cereris sunt omnia munus.

Est autem Rheæ & Saturni filia, vt Hesiodus. πάντα γὰρ ἐκ γῆς προέρχεται. Hæc Iasio Heroi filium πλούτον peperit.

Appellata est etiam *Eleusinia*, quia Eleusi Atticæ oppido colebatur, vnde P. Virgil,

Tardaq. Eleusinae matris voluentia plaustra.

Arcana illic & mystica sacra peragebantur, quæ se somno monitum tacere refert Pausanias. Adeo autem secreta fuere, vt vulgò in taciturnos & secretos homines prouerbum iactaretur Ἀττικοὶ τὰ ἐλευσίνια, vide chiliades magni illius Erasmi, Roterod. Facibus verò accensis & tedis peragebantur, quibus solitudinem eius in quaerenda filia Proserpina exprimebant.

Hac de re integro poematio C. L. Claudianus poëta venustissimus,

Nominata autem his nominibus:

Ennæa.

Catinensis.

Achæa.

Pylagora,

ἐπωπίς.

Tedifera,

Ompnia,

Melæne,

Myfia.

Cthonia.

C E R E S I I.

CEREALIA v. Id. Aprilis fiebant, ex Macrobio, & prisco Kalēdario Rom. Quæ primū Mēmius ædilis celebrauit, de quibus Ang. Politianus Miscellan. cap. LXXXV. qui quāuis scitu digna collegerit, in eo tamē errasse videtur, quòd eundē Memmium ædilem cum C. Mēmio prætore fecerit. Fuluius verò Vrsinus lib. de Fam. Rom. C. Mēmium qui *Cerealia* primus fecit, C. Mēmio qui imperator appellatus est, antiquiorē arbitratur, sed Mēmiū III. virū qui gētismo-numēta celebrare voluit, vtriusq. simul titulos denariis imposuisse.

Pingebatur ab antiquis CERES matronæ habitu, cum spicarum & papauerū manipulo, quibus adiiciebatur Colus cum quo effingi CERES consuevit, vt docet ex Orpheo Porphyrius libello cui *Antrum nympharum* inscriptio. Ita & ab Orpheo Proserpina, quæ feminib. præest lanam faciens inducitur, veteribus peplum cœlum indigetantibus.

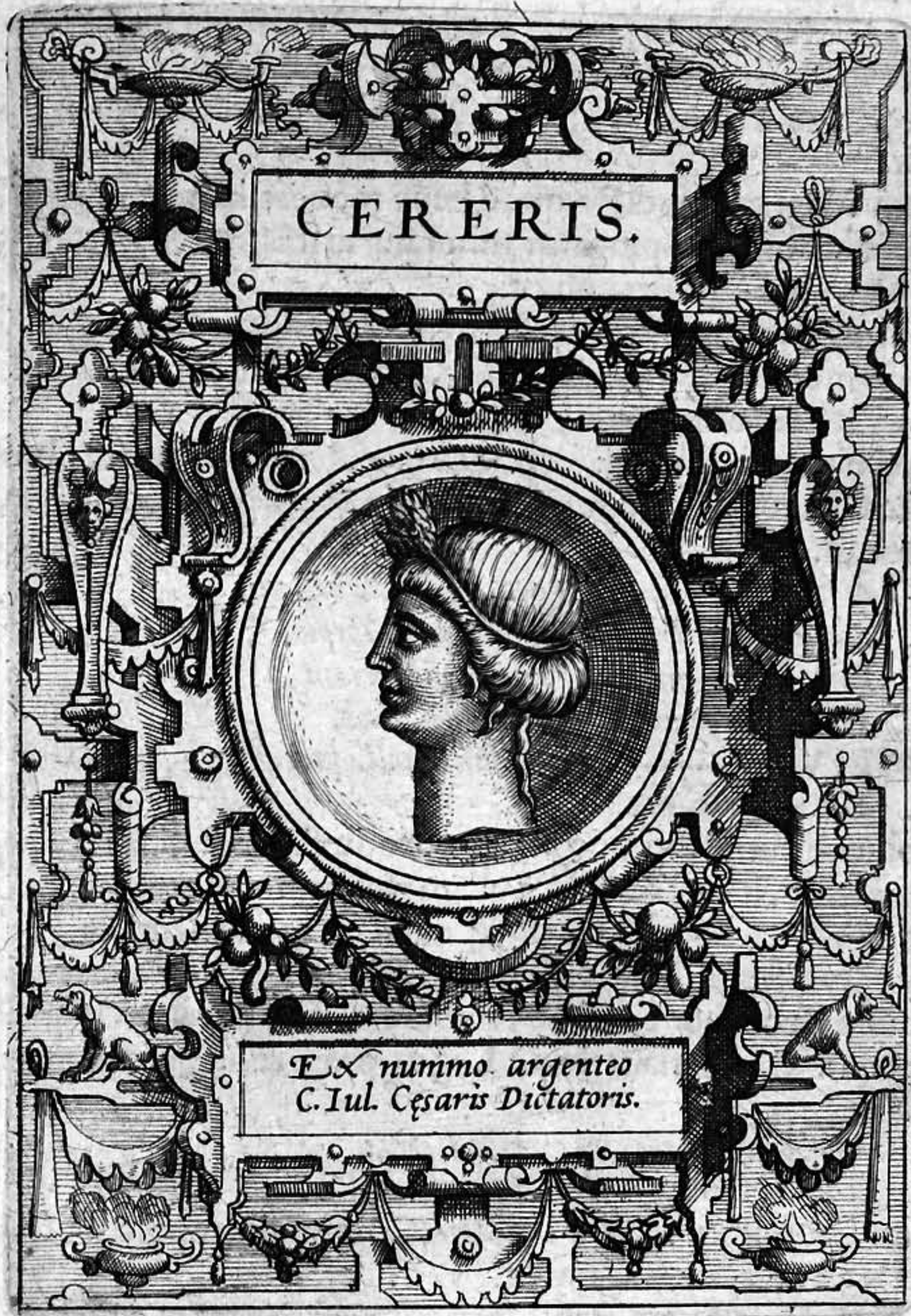
Colebatur potissimū in Sicilia frugum feracissima, horreoq. Pop. Romani, cuius olim regina fuerat, & in qua filiam à Plutone raptā amisit: vnde & à multis Siciliae vrbibus nomen adepta est, veluti *Ennae*, ab Enna. Diodorus lib. II. author est magnificētissimū Cereris templū à Gelone Syracusanorum Tyrāno extructū fuisse. Erat in eo Cereris simulacrum ex marmore præclarum atq. peramplum. Erat & alterum eiusdem signum ex ære, singulari arte fustum, ac omnium quæ in eo fano erant, antiquissimum.

In ædis vestibulo, duo quoq. alia signa erant, vnum Cereris, alterum Triptolemi. Nec mirum tot in vnius tēplo Cereris signa fuisse, cū tanta eius ibi esset religio, vt Enna nō vrbs, sed tota Cereris fanum videretur.

Lege Thomam Fazellum lib. x. de reb. Siculis.

Solent eius sacrificia mulieres candidis vestibus frugum primitias libando peragere, quod in Metamorph. poëta innuit:

*Festa piæ Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spiceaserta suarum.*

PALLAS

E summo Iouis capite quatiendo hastam profiluit, vnde ei nomē **PALLAS** ἀπὸ τοῦ πάλλειν à vibrando, vel quòd *Pallantem* gigantem interfecerit: vel quòd in *Pallante* palude nata sit: alii, quòd *Semele* fulmine icta, & *Baccho* per abortum edito, **PALLAS** infantis κορ πολλόμενον *saliens* Ioui attulerit.

Eadem **MINERVA** dicta, quòd bene moneat, hanc enim pro Sapiētia ponebant alii, quod pingatur minitans armis, alii **MINERVAM** quasi **MEMINERVAM** dictam volunt.

Aërem *Ægyptii* nominatim **PALLADEM** esse prodiderunt, ac Iouis filiam, ob incorruptionem, virginem, & quòd sublimiorem locum occupet, è vertice Iouis prodiisse dici.

Armata pingitur, quòd sapientia cum robore coniuncta plurimū valeat, teste Cicerone. Hinc *armipotens*, & *armifona* à poëtis dicitur. Quid. in *Metamorph.*

At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam,

Dat galeam capiti, defenditur agide corpus,

Percussamq. sua simulat de cuspidē terram

Edere cum baccis foetum canentis oliuæ.

Et Virg. ——— Tum numina sancta precamur

Palladis armifonæ.

Hanc oliuam cum *Neptuno* certans produxit, vnde ei facta, propterea quia perpetuò viridis, & nescio quam glaucēdinem referat: quòdque olei exēplo, nihil in se sordidi humidique admixtum cōtinentis, virginitas incorrupta perseueret. Virg. i. Georg. Oleaq. **MINERVA** inuentrix. Tum etiam quòd hæc arbor pacis sit symbolum, qua florente *Minervæ* studia efflorescunt. Quin etiam hanc Legati præferunt pacem petentes, vt *Virgil.*

Iamq. oratores aderant ex vrbe Latina

Velati ramis oleæ, pacemq. petentes.

Vidimus nummos M. Aurelij & M. Commodi Imp. cum Inscriptione: **MINERVAE PACIFERAE. S. C.**

Notissimum est eam peplo ornatam, frequenter effictam fuisse, & plerumque cum noctua, nunc ad pedes, nunc in capite: sed & cum Dracone. Quare cū in exilium iret *Demosthenes*, dixisse fertur, *Minervam* tribus immanibus oblectari feris, noctua, dracone, populo. *Domitianum* Imp. *Minervam* supersticiosè coluisse, *Suetonius* & *Dion* *Cass.* auct.

PALLADIS.

*Ex nummulo greco Imp.
Cesaris Domitiani Aug.*

V E N V S

COELO & spuma maris edita, teste Hesiodo, ita dicta *quòd ad res omnes veniret*, vel quòd per eam omnia proueniant, teste Tullio II. de Nat. Deor.

Quatuor autem Veneres coluit antiquitas, vt idem ille lib. III. *Primo Cælo & Die nata: altera spuma procreata, ex qua & Mercurio Cupidinem secundum natum accepimus. Tertia Ioue nata, qua nupsit Vulcano: sed ex ea & Marte natus Anteros dicitur. Quarta Syria Syriæq. concepta, qua Astarte vocatur, quam Adonidi nupsisse traditum est.*

Varia autem eius cognomina:

Amathusia.

Cytherea.

Dionæa.

Lubentina.

Acidalia.

Arfinoë.

Cluacina.

Idalia.

Erycina.

Cnidia.

Cypria.

Paphia.

Hæc pleraq. nomina ei à locis in quibus coleretur, sed ante omnia, maxime in Cypro & Sicilia teste Tullio in Verrinis.

Arbor illi myrtus sacra, vnde Myrtea dicta est, vel propter quandam amoris conciliatricem naturam: vel quòd planta sit maritima, vnde orta sit Venus. Hinc Æneas cingit *materna tempora myrto*. Rosæ quoq. illi dabantur, de quib. poemation Virgilij vel Ausonii potius circumfertur, quæ & à spinis læsa cruore rubram tinxit rosam, de qua fabula in Aphthonij Progymnasin. & Politiani Miscellan. cap. XI. Quin etiam columbæ & cycni.

Cingulum eius *Cestum* appellabant, quod Homerus in Iliade describit, de quo Græci & Latini multa, vnde & hoc titulo quidam libros suos inscripserunt. vocatus vero *Cestus*, quasi *κεκοσμηένος* ornatus.

Albas columbas VENERI Veteres dicabant, hinc Æneas apud Poëtam *maternas* appellat *aves*. Rem autem diuinam mense Aprili apud Romanos VENERI ex rosis & floribus faciebant mulieres myrto coronatæ. Et quamuis sus VENERI ob Adonidis mortem, inuisus dicitur, legimus tamen apud Græcos VENERI immolatos. Consule Athenæum.

D I A N A,

HANC Græci Lunam putant, Iouis & Latonæ filia, Apollinis, id est Solis, soror, in quorum honorem ludi sæculares exhibiti, carmenq. apud Horatium. Aeschylus verò Aegyptios secutus secundum Inopi fluminis ripas Ioue & Cerere natam vult.

Diana apud M. Tullium, plures, prima Iouis & Proserpinæ, quæ pinnatum Cupidinem genuisse dicitur. Secunda notior, quam Ioue tertio & Latona natam accepimus. Tertia pater Vpis traditur, Glaucæ mater. quam sæpè Vpim paterno nomine appellant.

Dicta verò D I A N A, quasi nocte diem efficeret, apud eundem. hanc perpetua virginitate insignem Poëtæ tradiderunt, quòd spreta hominum familiaritate silvas montesq. incolendo venationibus vacaret, paucarum virginum comitatu contenta.

Quidam *Deuianam* dictam credidère, quoniam venantes per deuia & silvas deuicare solent, captantes feras.

Præfuit autem Triuiis, vnde *Triuia* apud Maronem v. i. *Aeneid.* appellata:

Iam subeunt Triuiæ lucos atq. aurea tecta.

item partubus, Horat. carm. sæcul.

Ritè maturos aperire partus,

Lenis Ilythia tuere matres,

Siue tu Lucina probas vocari

Seu genitalis.

in Bucolicis Maro:

Castæ faue Lucina. —————

Hæc in cælis *Luna* est, in terris *Diana*, apud inferos *Hecate*: vnde *Triformis* appellatur, quod Tragicus Cordubensis his versib. ostendit:

O magna silvas inter & lucos Dea,

Clarumq. cæli sidus, & noctis decus

Cuius renidet mundus alterna face

Hecate triformis

Pingitur cum arcu & sagittis, quibus ceruos ei dedicatos fatigare credebatur: aliter vt quieta & pacifica, aliter vt Luna. Claudianus elegantissimè illam descripsit.

Hæc cerua placabatur, Sabæ verò & Thraces extis canum Legendus Statius in Syluis & Propertius.

C. K. D.

Non Palma cedit ponderi,
Sed surgit aduersus graui:
Sic strenuè laboribus
Viget studendo SVVERTIVS.

C. K. D.

Non Palma cedit ponderi,
Sed surgit aduersus graui:
Sic strenuè laboribus
Viget studendo SVVEERTIVS.

DEORVM DEARVMQ.

LIBER II.

Medioxumi seu Semones, Heroës & Virtutes.

<i>Aesculapius.</i>	<i>Iustitia.</i>
<i>Bacchus.</i>	<i>Libertas.</i>
<i>Bonus eventus.</i>	<i>Libera.</i>
<i>Canopus.</i>	<i>Pan.</i>
<i>Castor & Pollux.</i>	<i>Pax.</i>
<i>Clementia.</i>	<i>Penates.</i>
<i>Concordia.</i>	<i>Pietas.</i>
<i>Cupido.</i>	<i>Quirinus.</i>
<i>Felicitas.</i>	<i>Roma.</i>
<i>Fides.</i>	<i>Salus.</i>
<i>Flora.</i>	<i>Sarapis, seu Serapis.</i>
<i>Fortuna Antias.</i>	<i>Sors.</i>
<i>Genius Pop. Rom.</i>	<i>Spes.</i>
<i>Hercules.</i>	<i>Terminus.</i>
<i>Honor.</i>	<i>Victoria.</i>
<i>Ianus.</i>	<i>Virtus.</i>
<i>Isis.</i>	

DICTVS quasi *Eanus* ab eundo, vt Cic. & Macrobius, quòd cælum & tempus semper eat, vel quòd *Ianuus* præsit, vt Ouid. Festus Pompeius à *χάνειν* detracta aspiratione deriuat.

PLINIVS lib. xxxiv. ait IANVM à Rege Numa dicatum digitis ita figuratis, vt CCC LXV. nota per significationem anni, temporis & æui se Deum indicaret. Alii autem ei in dextra manu clauem attribuunt, vt temporis anniq. reclusori, & ianitori. Obseruamus & apud Fabium Pictorem eum manu virgam & clauem, sub pedibus duodecim aras habuisse; in eius rei gratiam, quòd primus seras & clauēs excogitarit, & ab eo propterea dictas esse *Ianuas*, & duodecim colonias miserit, totidem pomeria arasq. sacrarit. Ab hoc Romæ, porta *Ianualis*, de qua Festus.

Pingebatur etiam bifrons & quadrifrons, vt in hoc numo. Maro:

———— *mare, sidera, iuro,*

Latonaëque genus duplex, Ianumq. bifrontem.

quia præterita & futura respicit. Ouid:

Solus de superis qui tua terga vides.

Tale simulacrum Romulus & Tatius ei, cum foedera pepigissent, ob duorum populorum societatem coniunctionemq. confecerunt.

Habuit templum Romæ, quod tempore belli aperiebatur, pacis autem claudebatur, vnde eum Naso *Clusium* appellat:

Et modo sacris CLVSIVS ore vocor.

Ter autem stante Imperio clausum est, vsq. ad tempora aduentus Saluatoris nostri, benedicti in secula: Primum, regnante Numa Pompilio, deinde post bellum Punicum primum, tertium, post bella Actiaca, quæ confecit Augustus. Plura qui desiderat, consulat P. Victorem.

IANI.

Ex nummo argenteo
triumphali

A E S C V L A P I V S

A P O L L I N I S & Arsinoës siue Coronidis filius, vt Pindari interpretes. Asclepiades & Socrates ex Arsinoë Leucippi filia & Apolline natum tradunt. Homerus in Hymnis & Diodorus ex coronide Phlegyæ filia & Apolline. At Cicero Aesculapii nomine tres fuisse scribit. *Primum Apollinis, quem Arcades colunt, qui speculum inuenisse, primusq. vulnus obligauisse dicitur. Secundum, secundi Mercurii fratrem; is fulmine percussus dicitur, humatusque esse Cynosuris. Tertium, Arsippi & Arsinoe, qui primus purgationem alui dentisq. euulsionem, vt ferunt, inuenit: cuius in Arcadia non longè à Lusio flumine sepulcrum ostenditur.* Apollodorus verò teste Theodoretò Cyrense, tradit Aesculapium à venatoribus repertum, raptumq. ab altricis canis vberibus Chironi datum, ab eoq. medicam artem didicisse, ac prima sui experimenta Epidauri dedisse. Ibidem postea serpentis forma cultus, deinde Romam aduectus, quare re Ouidius in Transformatione: Epidaurus illi sacra, vnde ei nomen Epidaurius. Lucanus:

—— & medicis felix Epidaurus arenis.

T. Liuius lib. v. quintæ Decad. de Paulo Aemylio agens, Sicyonem, inquit, inde & Argos, nobiles vrbes adit: inde haud parem opibus Epidaurum, sed inclytam Aesculapii nobili tēplo, quod quinque millib. passuum ab vrbe distans, nunc vestigiis reuulso- rum donū, tum donis diues erat, quæ remediorū salutarium egri mercedem sacrauerant Deo. Variè eius simulacra effinxit antiquitas. Pausanias ex auro & ebore à Thrasymedio Pario elaboratū describit. Is in throno sedebat, virgā tenens in manu: suprā verò draconis caput manū alterā habebat, cui etiā canis assistere videbatur. Alii cū dracone & gallo pingūt, propter vigilantia, de quo ipsi res sacra fiebat.

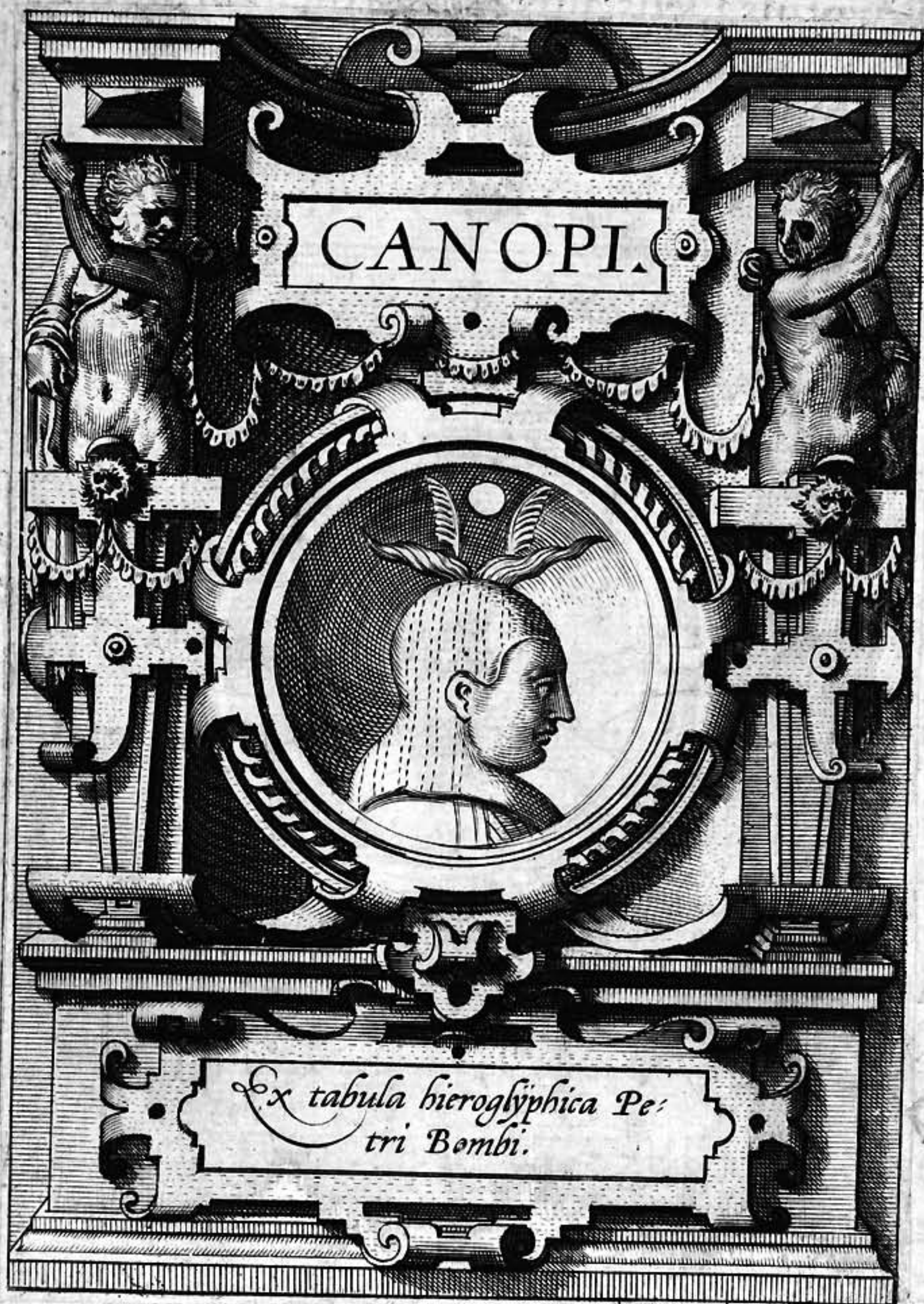
Adeò autem in arte excelluit, vt multorum desperantium salutem, adiutor exstiterit, ideoq. vitam defunctis quibusdam restituisse creditus est. Idq. a grè ferens Pluto, apud Iouem illum accusauit, quasi imperium Orci minuentem, quod semper eius opera homines ad vitam reuocarentur. Iratus vero Iuppiter fulmine A E S C V L A P I V M percussit, qua morte Apollo indignatus sagittis Cyclopes fulminis fabricatores interfecit. Mortuos verò quos excitauit recēset Basilius Zāchus, monachus doctissim⁹ in Onomastico poëtico.

CANOPVS

CULTVS ab Aegyptiis, cuius originem Suidas, & Rufinus lib. xi. Ecclesiasticæ Histor. commemorant. Ferunt enim Chaldaeos per omnes orbis regiones *Ignem* circumtulisse, cumq. omnium nationum Diis cõtendisse, vt qui Deus vicisset ab omnibus coleretur. Quare cum aurei, argentei, ærei, terrei, aliisque generis Dii igne cõsumerentur, omnibus in locis Chaldaeorum Deus ceteros superauit: his cognitis **CANOPI** sacerdos astu rem aggressus est: nam vnum, è vasis illis, quæ vulgo hydrias vocant, minimis foraminibus pertusas, (quibus turbida aqua infusa, limpida & defecata effluit,) cepit, cera foramina obturat, extrinsecus elegantissimè depingit, aqua cõplet, atq. instar Dei cuiusdam efformat, excisumq. à veteri simulacro caput ei quàm scitissimè adaptat. Venientibus itaque cum igne Chaldaeis, itur in conflictum, accensoq. circa hydriam foco, cera liquefcit, itaq. apertis circumquaq. foraminibus quibus inclusa tenebatur, aqua effluxit, ignisq. extinctus est. Astu igitur huius sacerdotis, **CANOPVS** Chaldaeorum Deum superauit, & ab eo tempore maiori cultu coli cœpit. centum & vno stadio eius templum à Canopo vrbe Aegypti distare scribunt.

Addit adhæc Rufinus pedibus exiguis, attracto collo, & quasi sugillato, ventre in modum hydriæ tumido, & cum dorso æquabiliter tereti depingi: eodem penè modo quo hic est, ex tabula Hieroglyphica Pet. Bembi Card. Illustriss. quæ semel iterumq. apud Venetos edita est, pictamq. vidimus in Bibliotheca doctissimi Liuii Torrentii Antwerp. Episc. & Abrahami Ortelii nostri P. M.

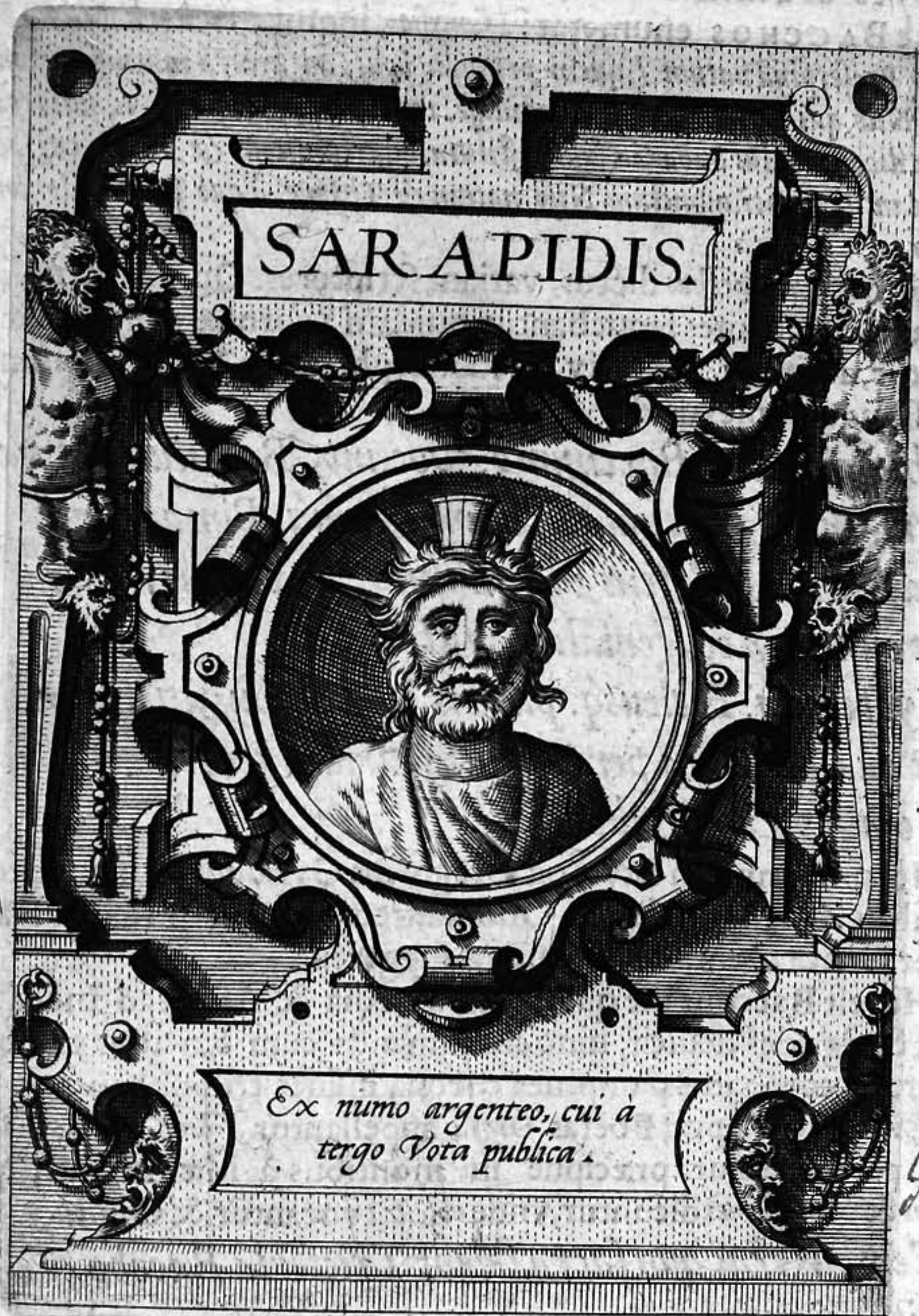
SARAPIS

Ægyptius Deus, aliis *Serapis* dicitur. Idē porrò cum Plutone putatur esse, testibus Plutarch. in libello de Iside & Osiride, & Porphyrio in libro responsorum, aliisq. apud Gyraldum Syntagmate vi. aliis *Osiris*, aliis *Iuppiter*, aliis *Ammon* putatur.

Tali autem ratione à Macrobio depictus est: *Calathum*, inquit, *eius capiti affingunt, & simulacro signum tricipitis animantis adiungunt, quod exprimit medio, eodemq. maximo capite leonis effigiem. in dextra caput canis exoritur, mansueta specie blandientis: pars verò læva cervicis rapacis lupi capite finitur, easq. formas animalium draco conectit volumine.*

SARAPIS, quamvis proprius & peculiaris Aegyptiorum Deus esset, nihilominus & in Græcia multis in locis cultus fuit, & inprimis Athenis, teste Pausania: Et Romæ, in circo Flaminio, nona urbis regione, ut Pub. Victor docet, cuius & ad huc nonnulla extant vestigia.

Apim verò nonnulli SARAPIDEM interpretantur, auctore Eusebio lib. x. de præparat. Euangel. quem tamen bouem fuisse maculis distinctum Herodotus & Mela tradunt. Vid. de hoc Augustinum lib. xviii. de ciuitate Dei. & Suidam, Strabonem, Ammianum Marcellinum.

Jul. Axos.

B A C C H U S

Iovis & Semeles filius, Homero, Euripidi, Hesiodo. Cicero quinque BACCHOS enumerat: Dionysios, inquit, multos habemus; primum è Ioue & Proserpina natum (quem primum boues ad aratra inuenisse ferunt. Secundum Nilo, qui Nysam dicitur condidisse. tertium Caprio patre, eumq. regem Asia præfuisse dicunt. cuius Sabazia sunt instituta. quartum Ioue & Luna, cui sacra Orphica putantur confici. quintum Niso natum & Thyone, à quo Trieterides constituta putantur.

Vnde autem Bacchus dictus, variant scriptores. Quidam à mulieribus quæ illum bacchantes sequebantur: quidam à coronæ genere, quæ Bacche dicebatur, deriuant. Naso iv. Metamorph. multa Bacchi nomina paucis versibus complexus est:

*Thuraq. dant, Bacchumq. vocant, Bromiumq. Lyæumq.
Ignigenamq. satumq. iterum, solumq. Bimatrem.
Additur his Nyseus, indetonsusq. Thyoneus,
Et cum Lenæo, genialis confitor vna.
Nycteliusq. Eleleusq. parens, & Iacchus, & Euan.
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina Liber habes.*

Horum omnium Etymon Gregorius Gyraldus Syntagmate viii. & Basilius Zanchus reddit in Onomastico: plura vero Ioânes Rauisius, & inter Græca Conradus Dinnerus suggerent.

Hic est Bacchus ille qui peragrata Asia & Africa ad Indos penetravit, & tigrides deuicit, hinc currum eius cum lyncibus trahere finguntur, cui coronatus pampinea corona insidet triumphans.

Eius sacra apud Poëtas Orgia appellantur, ἀπό τῆς ὀργῆς, quæ, nocte peragebantur præcipuè in montibus à Mænadibus, quæ & Eriades & Mimallones dicuntur, vnde obscura vocantur. & Ouid.

*Tempus erat quo sacra solent Trieteria Baccho
Sithoniæ celebrare nurus, nox conscia sacris. Virg.
—— ubi audito stimulant Trieterica Baccho
Orgia, nocturnusque vocat clamore Cithæron.*

BACCHI.

EX numo argenteo Q.
Cassij Q. F.

HERCVLES

ALCMENAE & Iouis filius, Hesiodo & Homero : Amphitruone natus tamen creditur, vt apud Plautum legimus. Alienis & suis laboribus inclytus, de quo plurima Diodorus . Quidam plures hoc nomine fuisse volunt, duos aliqui, III. nonnulli, alii XII. Varro tres & quadraginta collegit. Eloquentiæ parens, (in iis qui sunt de Natur.) Deorum, VI. tantum.

Dictus autem *Oëteus* ab Oëta monte Thessaliæ, vbi pyra constructa conflagrans ad Deos transiit, vt Seneca refert in *Hercule Oëteo*, Ouidius & Diodorus. *Gallicus* quoq. *Hercules* celebratur singulari libello Luciani sophistæ, qui apta ex ore catena, id est dicendi vi & eloquentia, innumerabiles hominum copias ducebat.

Quanto autem odio eum Iuno persecuta sit, testantur ingentia illa & indomita monstra belluæq. quas eius imperio coactus expugnare, comite Fortuna superauit: vnde laborib. suis cælum adeptus est. Duodecim verò præcipui celebrantur eius labores in Catalectis Virgilii:

*Compressit Nemea primùm virtute Leonem.
Exstincta est anguis, quæ pullulat Hydra secundo.
Tertius euictus sus est Erimanthius ingens.
Cornibus auratis Ceruum necat ordine quarto.
Deiicit horrissono quincto Stymphalidas arcu.
Abstulit Hippolytæ sexto sua balthea victæ.
Septimus Augiæ stabulum labor egerit vndis.
Octauo domuit magno luctamine Taurum.
Tum Diomedis equos nono cum Rege peremit.
Geryonem decimo triplici cum corpore fudit.
Vndecimo abstractus vidit noua Cerberus astra.
Postremo Hesperidum victor tulit aurea mala.*

Plura non addam ne compilasse scrinia Gyraldi videar, qui singulari libello eius vitam in gratiam Herculis Estensis Ducis Ferrariæ conscripsit, quem lege.

P A N

QU I Ouidio, Probo, Macrobio, *Faunus* appellatur; antiquis Latinis *Inuus*, ut refert Liuius, & Seruius in illud Virgilii: *Castrum Inui*. Arnobius, Rutilius Numatianus his versibus:

*Multa licet priscum nomen deleuerit aetas,
Hoc Iuni castrum fama fuisse putat.
Seu P A N Tyrrhenis mutauit Menala siluis;
Siue sinus patrios inola Faunus init.*

A Poëtis Pastorum, atq. adeò totius naturæ Deus esse fingitur. Vnde etiam à Græca dictione *πᾶν*, quæ idem significat, quod totum vel omne, nomen accepit, Cicero, Mela & Plinius.

Apud Arcades magna religione, tanquam Arcadiæ Deus antiquissimus colebatur. Virgil. *Pan Deus Arcadia*. Capras & hircos Mendesi populi in Aegypto non mactant, quod Pana inter octo Deos numerat, quos octo aiunt priores duodecim Diis exstitisse. Aegyptii eius simulacrū, eo, quo Græci, modo effingunt, caprina facie hircinisq. cruribus, rubro colore, infima sui parte hispida.

Describitur plurimis versibus lib. xiii. a Silio Italico:

*Pan Ioue missus erat, seruari tecta volente
Troia: pendenti similis Pan semper, & vno
Vix vlla inscribens terra vestigia cornu. &c.*

item à Stroza patre, Alciato in emblematis, & Michaële Marulo.

Hic Demogorgonis filius creditur fuisse & fistulam cōposuisse septem imparibus calamis simul coniunctis, propter cæli harmoniā. Vnde Virg. in Corydone:

*Pan primus calamos cera coniungere plures
Instituit, Pan curat oues, ouiumque magistros.*

Exstat apud Theocritum *Panos* fistula miro carminum artificio contexta: quæ obscurissima cū sit, & ænigmati pœne par, exposita est à Ioanne Pediasimo.

Huius amor & deliciæ *Echo* creditur, in quam vocis imaginem Ausonii Epigramma circumfertur. Constantinus quoq. lib. xi. Geoponicōn ei pinum ascribit.

Plura apud Liliū Syntagmate xv.

CUPIDO.

M. Cicero III. de Natur. Deor. tres Cupidines enumerat. Sed hic, cuius imaginem vides Martis Venerisq. soboles, & Ioci frater, de quo Horatius Od. II.

Quam Iocus circumuolat, & Cupido.

Latinis propriè Amor dictus, quod voluptatem & amorem conciliet.

Phurnutus finxit Cupidinē vt puerum, alatum sagittarium, & faces gestantem: *puerum*, quod amantes mente non sint integra, & instar puerorū decipiantur; *alatum*, quod hominū cogitationib. tanquā auis aduollet; *sagittarium*, vt amore captos & vulneratos indicet, & face velut ardentissima accensos. Seruius tamē ideò *puerum* depingi asserit, quod turpitudinis stulta & puerilis sit cupiditas, vel quod in amantibus imperfectus sit sermo & pœne puerilis: *alatū*, quod nihil amantibus sit incōstantius seu volubilius: *Sagittariū*, quasi sagittis incerta iaculantem. Orpheus & *cæcum* dixit, quod amor omnem intellectum excæcet.

Elegans exstat Sex. Propertii in CUPIDINEM Elegia lib. II.

Quicumq. ille fuit puerum qui fecit Amorem,

Nonne putas miras hunc habuisse manus? &c.

Michaëlis quoq. Marulli hominis Græci venustum epigramma apponere libet:

Quis puer hic? Veneris. plena quid causa pharetræ?

Non bene prouisus certa quod arma mouet.

Cur sine veste Deus? simplex puer odit apertum.

Vnde puer? pueros quod facit ipse senes.

Quis pennas humeris dedit? inconstantia. Quare

Nulla Deo frons est? signa inimica fugit.

Quæ sors eripuit lucem? inmoderata libido.

Quæ macies? Vigilis cura dolorq. facit.

Quæ cæcum præit? Ebrietas, sopor, otia, luxus.

Qui comites? rixæ, bella, odia, opprobrium.

Cur autem senes amore torqueantur, iuuenesq. ante diem cadant, elegans exstat in lib. Authologias Epigramma de Amore & Morte, & in Emblematis Alciati:

Mors & Amor quondam tectum venere sub vnum,

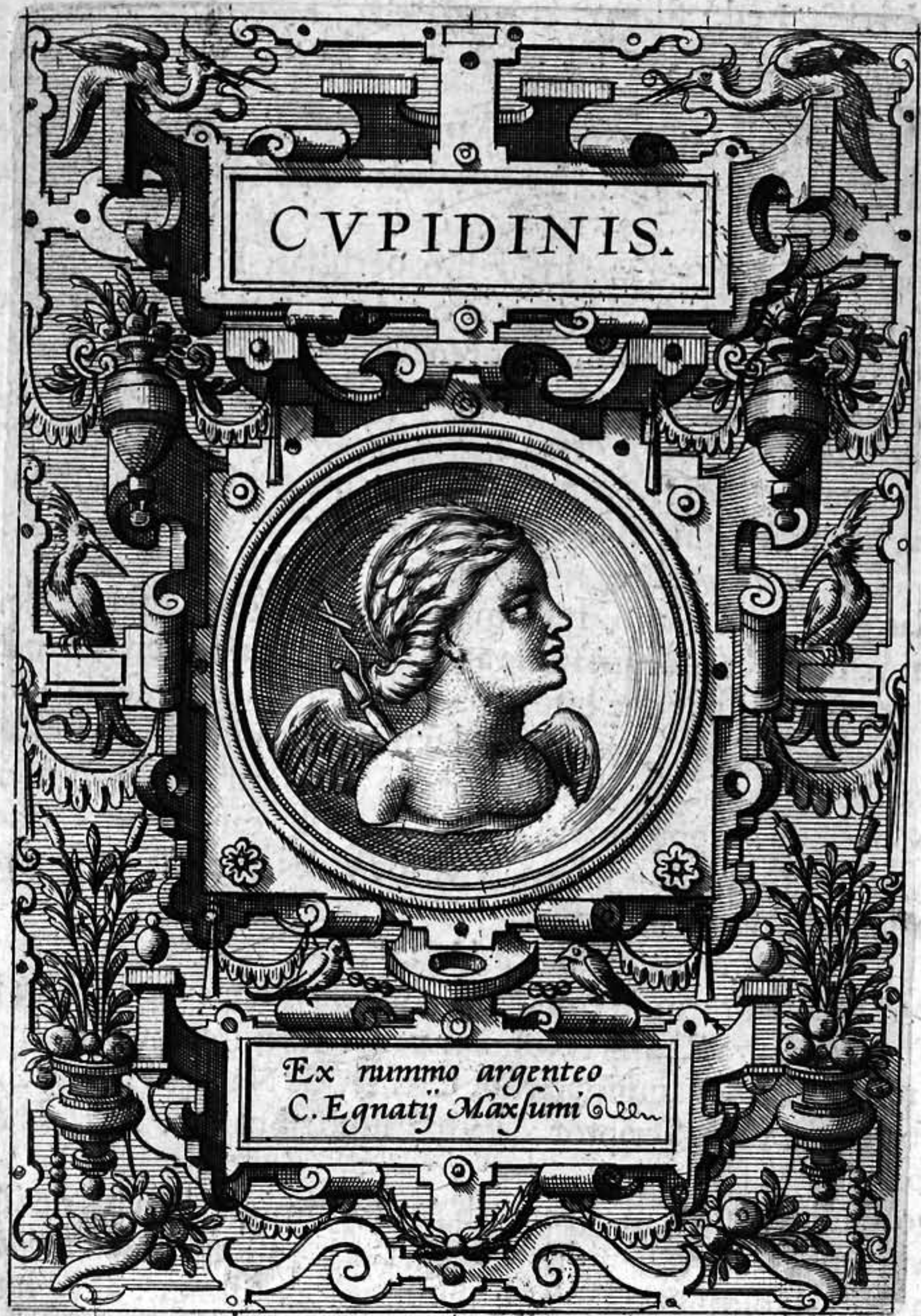
Mistâq. in hospitio tela fuerê simul.

Cum nondum clara discessum luce pararent,

Mortis tela puer, mórsg. tulit pueri.

Hinc iuuenes occidit Amor fallente pharetra,

Hinc mors ipsa suos cogit amare senes.

C A S T O R E T P O L L V X

Tyndarei & Ledæ filii, vt Homerus: vt Hesiodus, Iouis & Ledæ. Pindarus verò scribit P O L L V C E M ex Ioue, C A S T O R E M ex Tyndareo genitum.

C A S T O R mortalis natus est, P O L L V X immortalis, sed huius precibus C A S T O R quoq. immortalitate donatus est, vt refert Pindarus.

Theocritus eos ἀεθλητῆρας in Idyllio peculiari Dioscurorum nomine inscripto appellat. Quin etiam P O L L V C E M ἀεθληφόρον & C A S T O R A ἱππόδρομον cognominatos reperimus. Isidorus lib. x. de Ludis Circensibus cum loquitur: Itaque, inquit, C A S T O R I & P O L L V C I deputantur hæ ludorum species, quibus à Mercurio distributos equos historia docent.

Sub forma duorum fratrum effingebantur, robusti, formosi, in capite pilea habentes, hinc *Pileati fratres* Festo & Catullo:

A pileatis nona fratribus pila.

Suidas, authore Aeliano, horum effigies hoc modo ferme describit: Duo enim simulacra eorum fuisse ait, pari iuuentute, genas habentes imberbes, forma simili, inque humeros chlamydem, & enses sub clamyde haberent, & hastas erectas, quæ per dextram & sinistram extollebantur.

Supra caput flammam igneam habere videntur, qualem iis ait Orpheus apparuisse. Appuleius in x. Metamorph. cassides in capite refert gestare, stellarum apicibus insignes, vt hic vides. Vterque autem in cælo stellam habuit, de qua Flaccus:

Sic fratres Helenæ lucida sidera.

Castores etiam interdum equis albis insidentes apparuerunt, vt P. Vatinio cum è prætura Reatina Romam veniret; cui eo die Persen Macedonia regem captum annunciarunt Cic. ii. de Natur. Deor. Val. Maximus lib. i. cap. viii. Scriptor de viris illustribus cap. xvi. de A. Postumio.

Lego apud Ciceronem in foro ab A. Postumio ædem his dedicatam: quæritur hoc tempore à multis, qua fori parte esset hæc *Castorum* ædes, Quidam SS. Cosmi & Damiani templum existimant: alii, iuxta Iuturnæ fontem, quod innuere videtur Ouidius in Fastis. Mirandum autem thores inter se dissentire, cum tamen frequens sit eius templi mentio Cic. Liuius, Plutarchus, Horatio, Catullo, Plinio, aliis, vt verisimile sit non vnum, sed plura fuisse.

CAST. & POLLVCIS.

Ex nummo argenteo M.
Cordi Ruffi.

P E N A T E S.

PENATES Dii præfides ac tutelares, quos etiam Lares vocabant, & alio etiam nomine μεγάλους & πατέρας vnde Maro:

Dii patrii seruate domum ——— & alio loco
————— patriiꝑ. Penates

Et :

Cum sociis, natoꝑ. Penatibus & magnis Diis.

Hi sunt per quos spiramus, per quos corpus & animi rationem (vt more gentili loquar) habemus, vt Dionysius lib. 1. Antiq. Romanarum latius differuit. Nigidius verò referente Arnobio, PENATES Deos Neptunum Apollinemꝑ. esse prodidit, qui mœnibus Ilium circumcinxerunt. Hos secum in Italiam hinc tulisse Aeneam auctor & multis in locis Maro, quos sæpè etiam in somnis eum ait monuisse.

*Effigies sacræ Diuûm Phrygiĩꝑ. Penates,
Quos mecum ex Troia mediisꝑ. ex ignibus vrbis
Extuleram visi ante oculos astare iacentis
In somnis.*

Quatuor autem PENATIVM genera produntur. Nam alii sunt Iouis, alii Neptuni, tertii inferorum, postremi hominum. Sed Lares tectorum domuumꝑ. custodes, modò Curetas & matris Magnæ Gallos, modò Manes, nunc aëreos Deos, nunc laruas esse voluerunt.

Dicti autē PENATES, vt placuit Tullio, à penu, siue ab eo quòd penitus insident, ex quo etiam *Penetrales* dicebātur. Hinc & Festus ait, *Penetralia* esse PENATIVM sacraria. Virgil.

Aeternumꝑ. adytis effert penetralibus ignem.

Horum porrò ædem in ea parte Palatini montis, Macrobius ait sitam, quæ ad Boream vergens, Velia dicebatur. Liuius in v. Decad. *Aedes Deorum Penatium in Velia de cælo tacta est*. Scribit Aelianus, hirundinũ genus Deis *Penatibus*, & Veneri, quæ ipsa quoque è numero *Penatium* putabatur, charum existimatum esse ab antiquis.

Q V I R I N V S

PRIMVS ille vrbis & regni conditor *Romulus*, constituto Imperio populi Romani, mortuus in Deos relatus est, dictusq. vt Heroës solent, à morte *Quirinus*,

Siue quòd hasta Quiris priscis est dicta Latinis,

Seu quòd Romanis iunxerat ille Cures.

Siue suo regi nomen posuere Quirites,

Multaq. Romulea bella parata manu.

Alii tamen QVIRINVM vocatum volunt, quasi κοίρανον *Dominum*. Dictus adhuc infans *Romus*, vt frater eius *Remus*, post ῥωμοχόρισικῶς *Romulus*, à ficu vt creditur *Ruminali*, vel quod lupæ *Ruma*, id est mamma nutritus est, vt in numis Antonini Pii aëreis.

De huius rebus præclarè gestis T. Liuius, Halicarnass. Plutarch. in Romulo, & L. Florus, qui pœnè omnes in eius origine, excessuq. discrepant: alii fulmine ictum, alii à Patribus discerptum tradiderūt. sed tamen tam atroci morte pereuntem, augustiore quadã forma & pœne diuina, sibi in via extra urbem apparuisse dixit Iulius Proculus, cui populus nimium, vt fit, in re læta credens, *Romulum*, in Deorum numerum retulit.

Itaq. postea in eius honorem *Quirinalia* instituta, quæ xii. Kal. Maii peragebantur. quæ & *Feriæ Quirini* dictæ. Varro & Ouidius.

GENIVS POP. ROMANI.

GENIVS, Aurelii Augustini, ex Varronis sententia, testimonio, Deus est, qui præpositus esse gignendis, ac omnium rerum vim habere gignendarum credebatur: qua ratione Cebes Thebanus in Pinace suum posuisse senem dæmona, id est, **GENIVM** visus est. Plutarchus **GENIVM** esse ait, qui unicuiq. nostrum insit, qualis Socrati adfuisse ab eodem in singulari libello & Appuleio scribitur.

A *genendo* deriuant litteratores, *geno* enim, pro *gigno* vsurpabant veteres, vnde & *genetrix*.

GENIVM quidam loci cuiusq. Deum putauerunt, vnde Sallustius libris Historiar. loci *genium* pro naturâ dixit, qui **GENIVS** in loci aditu atq. ingressu more institutoq. maiorum, salutabatur. Virgilius.

Incertus Genium ne loci, famulumue parentis

Esse putem —————

De quo multa Martinus Delrius Soc. Iesu Presb. (quo ciue meritò Antuerpia nostra gloriatur,) commentario in Senecæ Tragicæ Agamemnonem.

Huic Deo res vino & floribus fiebat. Horat. in Epistolis:

————— *piabant*

Floribus & vino Genium memorem brevis æui.

Et Persius:

Funde merum Genio —————

Hic **GENIVS** interdum duobus anguibus representabatur. Apud eundem:

Pinge duos angues —————

Habuit & pop. Romanus **GENIVM** qui hic spectatur, & apud Fulvium in gente Cornelia pag. xi. & apud Liliū Syntagmate xv. De hoc Dio lib. L. Bubo, inquit, in templum primum Concordiæ, deinde in reliqua fere omnia, quæ sanctissima habebantur, delubra deuolauit: ac cum undique exigeretur, in ade **GENII** populi consedit, ac neq. captus est, & tardè admodum auolauit. Tertullianus scribit maximum fuisse apud veteres iuramentū, per Principum *Genium* iurare. Suetonius in Caligula, multos ab eo supplicio affectos, qui per eius *Genium* iurauerant, prodit.

T E R M I N V S.

NUMA Pompilius cùm publicum priuatumq. agrum certis limitib. terminisq. definiuisset, ædem Deo *Termino* in colle Tarpeio traditur erectisse, cui nihil ἐμψυχον sed liba tantum, pulles, frugumq. primitiæ immolarentur.

Ouidius tamen illi agnam & porcā in secundo Fast. immolari prodidit. Item Horatius:

Vel agna festis caesa Terminalibus.

Halicarnass. lib. II. Antiq. Statuit, inquit, Numa, ut quisq. suo contentus esset, nec aliena appetere. Iussit vnumquemq. fundos suos circumscribere, sacrosq. finibus lapides apponere, quos Ioui Terminali sacrauit, statuítq. ut sacra quotannis omnes die stata & constituta facerent, super locum ipsum cocuntes, festo etiam die constituto *Terminalium Deorum*. Lege & Plutarchum.

Hic Deus saxi forma positus est, unde & ea forma termini agrorum publicorum, priuatorumq. ponebantur, licet etiam postea stipes & arbor, vel tegula loco termini fuerit constituta. Quod his versibus in Fastis Ouid. insinuauit:

Termine, siue lapis, siue es defossus in agris

Stipes, ab antiquis tu quocq. nomen habes.

& Tibullus:

Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris,

Seu vetus in triuio florida ferta lapis.

Sed de *Termino* lapide supra in *Saturno*.

Tarquinius priscus cùm augustum Ioui, Iunoni, & Mineræ téplum à primis fundamentis excitare cuperet, terramq. erueret, reperit plurimos Deos, à Numa & T. Tatius dicatos, & omnes quidē Ioui cessere & locum dedere, *Iuventas* verò & *Terminus* cedere noluerūt, auctores Dionysius & Plutarchus. hinc Virgilius illum *Capitoli immobile Saxum* vocat. Sed Titus Liuius, Florus, & Seruius ad Tarquinii superbi facta referunt. exstat hæc Historia apud Varronem, citante Agellio lib. XII. cap. VI. ænigmate circumscripta.

Semel minusue, an bis minus sit, non sat scio,

An vtrumq. eorum, ut quondam audiui dicier,

Ioui ipsi regi noluit concedere.

Qua Historia aperte Imperii Pop. Romani diuturnitas & perpetuæ gloriæ series demonstratur.

M. Terentius Varro Togatorum doctissimus, lib. 1. de re rustica inter duodecim Consentes Deos Agriculturae praesides BONVM EVENTVM nominat: primò Iouem & Tellurem, qui & parentes Magni dicuntur, Iuppiter scilicet pater, & Tellus mater: secundò Solem & Lunam, quorum tempora obseruantur: Tertiò Cererem & Liberum, quòd ab his cibus & potio venit in fundo: quartò Robigum & Floram, quibus propitiis, neq. rubigo frumenta, neq. arbores corrumpit, neq. non tempestiuè florent, vnde *Robigalia* & *Floralia*: tum Mineruam & Venerem, quarum vnus procuratio oleti, alterius hortorum, vnde & Rustica Vinalia instituta: demum Lympham & *Bonum euentum*, quoniam sine aqua & successu misera est agricultura, & frustratio quædam.

Plinius lib. xxxv. tradit Euphranorem simulacrum BONI EVENTVS fecisse, vt dextrâ pateram, sinistrâ spicam ac papauer teneret. atque etiam Praxitelem summum artificem eius simulacrum in Capitolio depinxisse. Templi *boni euentus* quædam etiam nunc vestigia, Romæ cernuntur, inter Mineruam & S. Eustachium, vt à plerisq. creditur.

Fib. Rest.

BONI
EVENTVS.

Ex numo argenteo
L. Scribonij Libonis

HONOR.

V I R T V T I subiici **H O N O R I S** effigies deberet, quòd hæc duo semper coniungerentur, sed nos ordinem secuti nostrum, alio loco posuimus. Ita porrò **H O N O R I S** templum constructum videbatur, ut accedi, nisi per *Virtutis*, nequaquam posset: qua obseruatione docemur **H O N O R E M** non malis artibus, sed ipsa sola virtute parandum esse. Huic rem diuinam Romanicū facerent, aperto capite fuisse auctor est Plutarchus, & *Honorem* δόξαν vel τιμὴν est interpretatus: An, inquit, quòd splendidum quiddam sit honos, atq. ob id etiam splendidis & illustribus viris caput aperire solemus, & perinde ei Deo caput aperiendum cū sacrificamus.

Scriptor de Viris illustrib. tradit Fab. Rutilianum instituisse, ut Equites Romani Idibus Quinctilib. ab æde **H O N O R I S** equis insidentes in Capitolium transirent. Vide Iacobum Ræuardum lib. II. Variar. cap. xv.

Meminit etiam huius Dei Cic. II. de natur. Deor. *Vides*, inquit, Templum **H O N O R I S** à M. Marcello renouatum, quod multis ante annis erat bello Ligustico à Q. Maximo dedicatum. T. Liuius lib. xxvii. Marcellum, inquit, aliæ atq. aliæ obiectæ animo religiones tenebant, in quibus quod cū bello Gallico ad Clastidium ædem **H O N O R I** & **V I R T V T I** vouisset, dedicatio eius à pontificib. impediiebatur, quòd negabant vnā cellam duobus Diis rectè dedicari, &c.

Quin etiam C. Marius ædem **H O N O R I** & **V I R T V T I** construxit, de qua, ut alios præteream, ita Vitruuius lib. xii. C. inquit, Mutius magna scientia confusus, ædes **H O N O R I S** & **V I R T V T I S** Marianæ cellæ, columnarūmq. & epistyliorum symmetria legitimis artis institutis perfecit. Id verò si marmoreum fuisset, ut haberet quemadmodum ab arte subtilitatem, sic à magnificentia & impensis auctoritatem, in primis & summis operibus nominaretur.

Exstant numi varii, in quibus iunctim **H O N O S** **V I R T V S** spectatur, ut Cordi Caleni, cuius in auersa parte Italia & Roma, in altera **V I R T V S** armata, & **H O N O S** coronatus lauro. Item Vitellii, vbi **V I R T V S** militari habitu, muliebri verò **H O N O S** conspiciuntur.

SORS, FORS FORTVNA.

SORTEM eandem cum *Forte* credidit Antiquitas, & apud Horatium sic pleriq. Sat. i. legunt:

Qui sit, Mecenas, ut nemo, quam sibi fortem

Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa

Contentus viuat——vbi vulgo *seu fors* editur.

Donatus in Terentii Phormione ita distinguit: *Fortuna*, inquit, dicta est res incerta: *Fors Fortuna*, euentus fortunæ bonus. & mox: *Aliud Fortuna est, aliud Fors fortuna*, Nam *Fors fortuna* est, cuius diem festum colunt, qui in arte aliqua viuunt. Huius ædes trans Tiberim est, ut in antiquis Fastis & apud Ouid.

Quam cito venerunt Fortunæ Fortis honores,

Post septem lucas Iunius actus erit.

Ite Deam latè Fortem celebrate Quirites,

In Tiberis ripa munera regis habet.

Vbi VIII. Cal. Quintil. eius coli festum ostendit.

Hanc autem à Tullio primùm dedicatam legimus, tum & ab aliis postea. Nam & in hortis à Cæsare relictis iuxta fluuium etiam fuisse legimus. Sed longè ante hanc eius cellam T. Liuius lib. XXVII. Romæ aliam nominat, vbi prodigium narrat, à capite scilicet eius coronam in manus delapsam esse. Idem alio loco Papirium ait de reliquo aere, quod in ærarium intulerat, ædem *Fortis Fortunæ* de manubiis faciendam locasse, prope ædem eidem Dææ à rege Seruio Tullio dedicatam. Quamquam, nequid dissimulem, cùm apud auctores citatos *Fortis Fortunæ* lego: cur non genitiui esse queant, à duobus rectis *Fortis fortuna*, nam casus in quibus citauit vtriq. conueniunt. Sed vtrius de æde loquantur auctores, longum foret inquirere, hac de re iudicent alii.

FOR. ANTIAS ET REDUX.

FORTVNÆ ANTIATIS ita meminit Horatius
lib. 1. Od. xxxv.

*O Diua gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funerib. triumphos.*

Quos versus hoc modo Acron interpretatur: *Apud
Antium Fortunæ templum est famosissimum, multorū etiam
principum donis ornatum, unde ciuitas ipsius tutelæ dicta est.*
Cui ascribit & Macrobius lib. 1. se apud Antiū vidisse
promoueri simulacra *Fortunarum* ad danda responsa.
Meritò autē dicit *Fortunarū*, quia duæ sunt, altera enim
REDUX est, quam, teste Martiale, Domitianus coluit.

*Hic ubi Fortunæ Reducis fulgentia latè
Templa nitent — &c.*

Et huius Claudianus ita meminit.

*Aurea Fortunæ reduci si templa priores
Ob reditum vouere ducum, non dignius unquam
Hæc Dea pro meritis amplas sibi posceret ædes.*

Suetonius in Caligula *Antianam* dicere videtur, vel po-
tius *Antiatinam*. Codices enim variare videmus.

Apud Plautū in Rudente quoq; mentio *Fortunæ anati-
næ*. Sed hic iocus Plautinus, nō Dææ cognomē, ab ana-
te aue desumptum est, quæ aqua, non madefacta, exit.

FOR ANTIATIS.

Ex nummo argen-
teo, Q. Rusty.

FOR ANTIATIS.

Ex nummo argen-
teo, Q. Rustij.

I S I S

Iovis Aegyptii filia, Osiridis soror & coniux, de quibus singulari libello Plutarchus. **ISIDEM** porrò eandem esse cum *Luna* docent simulacra, quoniã nigris vestibus & cornigera ad similitudinẽ *Lunæ* effingebatur, qualis hic pænè apparet. Sed enim Isis credita est Aegypti genius, qui per sistri motum, quod gerere videbatur dextra, Nili accessum significabat. Horapollo verò in Hieroglyphicis annum ait *Iside* significari: *Annum*, inquit, *significare volentes*, **ISIM**, hoc est mulierem pingunt: hoc eodem signo Deum intelligi volunt. Nam apud ipsos stella est Isis, Aegyptia lingua Sothis appellata, Græca verò *Astrocyon*: quod etiã Photius C. P. Patriarcha in Bibliotheca ex Isidori vita prodidit.

Sunt qui *Deam Syriam* eandem faciunt cum **ISIDE**, sed libello Luciani *de Dea Syria* facilè redarguuntur: alii *Pallada*, alii *Cerem*, vt in eodem libello, de quo suprà Plutarchus.

Aelianus lib. x. de animalibus cap. xxiii. tradit Copton urbem esse Aegypti, in qua eo cultu **ISIS** coleretur, quo aut coniuges aut liberi à lugentibus solent: eoq. loco perniciosissimos esse serpentes & scorpiones, qui morfu statim necent: quos vt vitent, omni diligentia & cautionibus student Aegyptii, &c.

Nominata autem est his nominibus.

τιδηνή
πανδεχής.
Patricia.

Atmis.
Pelagia.
Linigera,

Quod eius sacerdotes lineis vestibus induerentur. Ouid.

*Vidi ego Linigera numen violasse fatentem
Isidis Isiacos ante sedere focos.*

Iuuenalis:

Qui grege linigero circumdatus, & grege caluo.

Nam **ISIN** ferunt intellecta Osiridis mariti morte, in luctu caput totondisse: quod etiam tum sacerdotes: imitabatur. lege Apuleium, Diod. Siculum, Cor. Tacitum & Lucianum in Dialogis.

Habeo numũ cũ *Iside* & sistro, adiũcta Ciconia, qua Aegyptũ exprimũt nefas enim erat Aegyptiis vllã occidere. Plura hac de re apud Antoniũ le Poix, Ducis Lotharingiæ Medicũ, lib. de Numis antiq.

+ Pantheon, ut Ro: Pal: & Dia:

3

Jul. & Hal: Cap: Aug:

Roma Bellatrix (vel Pallas Capr:)

Roma Pacifica, five Minerva (non Capr)

N

R O M A,

E I V S effigies in multis tam aureis, quàm argenteis numis non modò Imperatorum, verùm etiam Consulum curâ reperitur apud Hubertum Goltzium, Ant. Augustinum v. GL. Dialogo III. Antiquitarum, fulvium Vrsinum, & Adolphum Occonem. Neronis quidem Claudii, R O M A M præfert armis insidentem, dextraq. coronam porrigentem ciuibus fortasse, aut viris fortibus. Vespasiani verò vnus quidem armatam ostendit, dextrâ victoriam alatam cum corolla tenentem, sinistrâ hastam: alter verò septem insidentem collibus manuq. parasonium (qui pugio est sine cuspide) tenet, ad pedes Tiberis fluuius est. Alias porrò picturas hic transeo.

R O M A M porrò pro Dea cultam auctor Xiphilinus ex Dione, & Martialis lib. XII. Epigram. VIII.

*Terrarum Dea gentiumque R O M A,
Cui par est nihil, & nihil secundum.*

Ad quos versus & Iulius Frontinus lib. II. de aquæductib. Spartianus in Hadriano, Tacitus XIV. Prudentius lib. I. in Symmachum alludunt. Hinc & A E T E R N A dicta est. Ausonius:

Ignota æterna ne sint tibi tempora Romæ.

Symmachus lib. III. Epist. LV. Ammianus Marcellinus lib. XV. & XIX. Quin etiam *Flamines* & sacerdotes tanquam singularis quædam Dea adepta est: testis est inscriptio illa Lugdunensis in Gallia in basi:

S E R V I L I O.

M A R C I A N O.

A R V E R N O.

C. S E R V I L I I.

D O M I T I. F I L I O.

S A C E R D O T I, A D.

T E M P L V M. R O M Æ.

E T. A V G V S T O R V M.

T R E S. P R O V I N C I Æ.

G A L L I Æ.

V I R T V S

A V I R I B V S vel à viro dicitur, quòd teste Cicerone, virum **V I R T V S** maximè honestet. Est autem **V I R T V S**, vt ait Lactantius, *Perferendorum malorum fortis & inuicta patientia*, apud quem & illa Lucilii leguntur carmina:

*V I R T V S est homini, scire id quod quæq. habeat res,
V I R T V S, scire homini rectum, vtile, quid sit honestum:
Quæ bona, quæ mala, quid sit inutile, turpe, inhonestum.
V I R T V S, querenda rei finem scire, modumq.
V I R T V S, diuitiis pretium persolvere posse,
V I R T V S, id dare, quod re ipsa debetur honori,
Hostem esse, atque inimicum hominum, morumq. malorum,
Contrà, defensorem hominum morumq. bonorum.*

Hæc Lucilius. plura **V I R T V T I S** elogia & commendationes apud Gnomologos Græcos & Latinos è scriptis Philosophorum & poëtarum reperies, quæ non est huius temporis connectere.

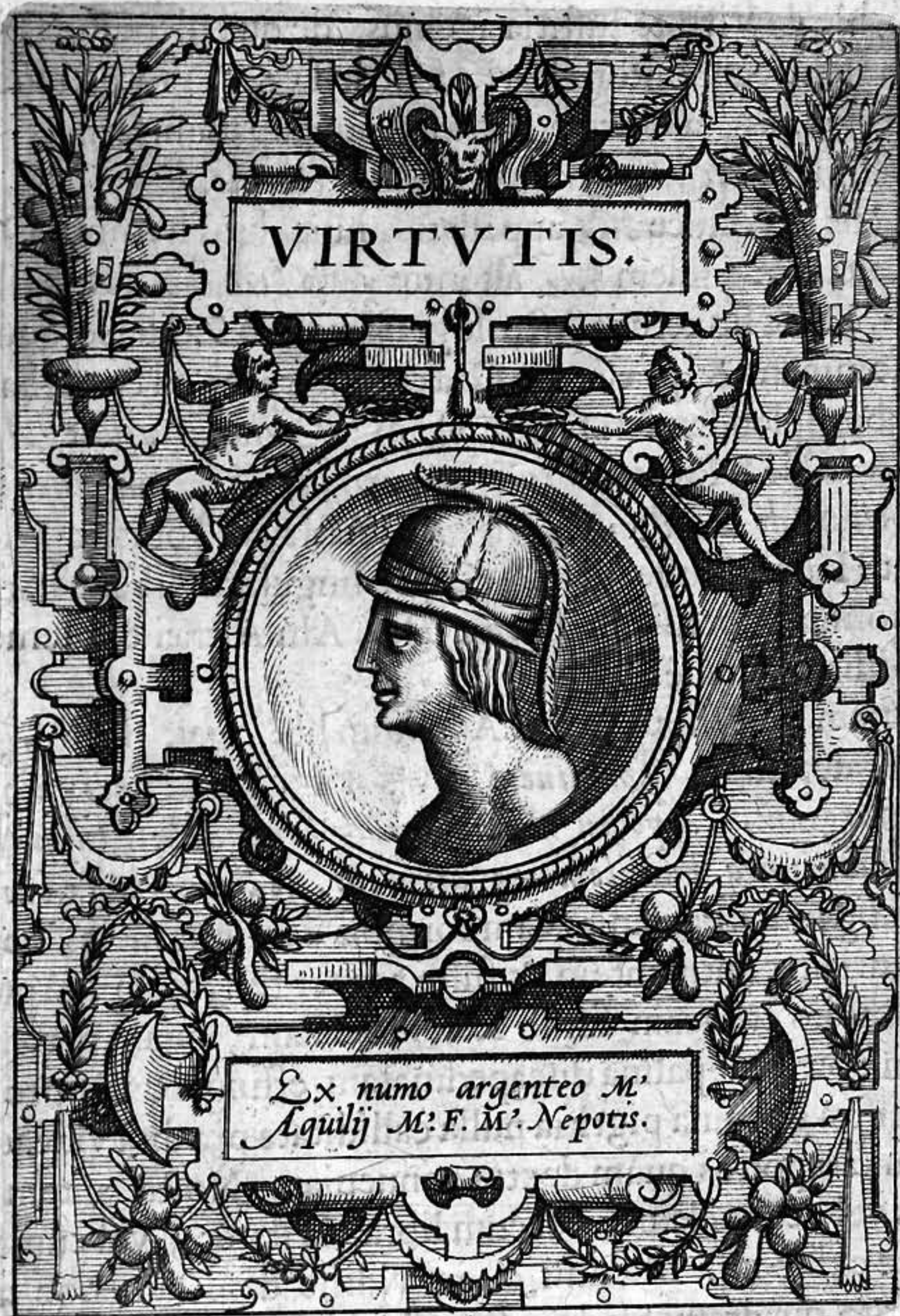
Hanc Romani Deam fecêre, teste Aurel. Augustino, cui ædem vouisse suo primo cōsultatu **C. Marcellum** legimus, quam eius postea filius ad portam Capenam dedicauit, vt tradunt Liuius, Valerius Max. & Plutarch. Alteram **C. Marius** summissiorem excitauit, ne publicis auspiciis fortè officeret, eamq. propterea augurum collegium demoliri iuberet.

M. Tullius lib. **II. de legib.** **V I R T V T E M** coli iubet, Iuuenalis:

Vt colitur, Pax, atq. Fides, Concordia, V I R T V S.

Plautus in **Amphitryone** prologo, in quo **Mercurium** introducit **V I R T V T I S** meminit, interq. Deos ponit.

Varia autem apud antiquos forma effingebatur, nunc honesto & matronali induta habitu, nunc quadrato insidens saxo; hic autem armata est, quòd **V I R T V S** fortitudinem roburq. designet: in **Maximiani Aug. numo**, **Hercules** cornibus ceruum comprehendens spectatur: virili quoq. habitu in **Gallieni & Alexandri Imp. denariis**. Extat & in numo **M. Val. Acilii**, hac forma: Mulier erat columnæ læuo nixa cubito, dextera serpentem tenens. Sæpè etiam **H O N O S V I R T V T I** addebatur, quòd etiam templa coniuncta haberent, de quo suprà, vnde illa apud **Tulliū D V C E V I R T V T E, C O M I T E F O R T V N A**, similiter coniunguntur. Plura Numismata **Ant. Augustinus Præsul** **CL. dialogo II. Antiquitatū**,

NON hîc de Virtute Iustitia agemus, de qua pleni sunt Philosophorum ac Iureconsultorū libri, sed de I V S T I T I A quā loco Deæ coluit antiquitas, à Græcis *Astræam* nuncupatam. Ouid.

Ultima cœlestum terras Astræa reliquit.

quin etiā teste Polluce *δίκη* appellatur, huic duos hymnos Orpheus cecinit, alterum quidem *δίκη*, alterum verò *δικαιοσύνη*, & vtriq. adolet Thus. Hanc finxerunt Astrologi signum in Zodiaco, quod *Virginem* nominant, & præsertim Græcus interpres, ad ea verba, quib. ait manibus splendentem ferre spicam: *Quidam aiunt Astræum antiquum fuisse Mathematicum, qui primus astrorum inuenerit appellationes, unde & siderum pater.* Alii *Astræam* Iouis & Themidis filiam, vt Hesiodus, esse dicunt, de qua singularis libellus Stephani Pighii hominis doctissimi *Themis Dea.* Alii *Astræi* & *Hemeræ*, id est *Diei* filiam putauere.

Sic autem Chrysippus apud Agellium lib. XIV. libro *περί καλοῦ καὶ ἡδονῆς* depingit. *Imaginem I V S T I T I A E* fieri ait forma atq. filo virginali, aspectu vehementi & formidabili, luminib. oculorum acribus: neq. humilem neq. atrocem, sed reuerendæ cuiusdam tristitiæ dignitate. Pausanias eam formosa depingit facie, obstricto collo iniuriam continentem, & fuste acriter ferientem. Apud Aegyptios capite truncam fuisse scribit quidam, quam per manum sinistram porrecta palma discapedinatum effingebant, propterea quòd sinistra genuina pigritia nulla calliditate prædita videatur, & ideo æquitati potius quàm dextra conueniat. Nostri autem sæculi Pictores vel oculis clausis, vel cum libra, & statera, vel cum virgarum fasce exhibent. Memini quoq. vidisse depictam hoc modo: Nuda virgo, quadratum sedens super lapidem, & æquatam manu altera bilancem tenens, exertumq. altera sub ala, enssem quodammodo occulens.

IVSTITIAE.

Ex numo aereo Corinthia-
co Tib. Caesaris.

FELICITAS.

FELICITAS, quam Græci *εὐδαιμονία*, antiquis etiam Dea existimata est. Plinius lib. xxxv. Huius Deæ simulacrum Archeliao plastæ locatum à L. Lucullo H S. LX. tradit, cui mors utriusq. inuidit. Meminit & huius Deæ D. Augustinus: *Quid quòd & FELICITAS Dea est, cur non ipsa una, quæ coleretur constituta est, quæ posset uniuersa conferre, & compendiò facere felicem?* Et mox: *Cur denique tam serò huic tantæ Deæ post tot Romanos principes, Lucullus ædem constituit?* L. enim Licinius Lucullus anno ab VC. DCLXVI. Cos. cum M. Cotta construi curauit. Et alibi: *Quid quòd & Felicitas Dea est ædem accepit, aram meruit, sacra ei congrua persoluta sunt, &c.*

Exstant Numismata varia, in quibus hic argenteus L. Cornelii Sullæ Fausti Fel. quod illi cognomen rebus aliquandiu ex voto fluentibus inditum fuisse auctor est Plutarch. & scriptor de viris illustrib. filium quoque *Faustum* & filiã *Faustam* cognominauit. Et Iuliæ Mammææ Augustæ numus, in cuius auersa parte fœmina in solio sedet, dextra caduceũ, sinistra copiæ cornu tenens, hac inscriptione FELICITAS PVBLICA. qua multi nummi FOELICITATIS insigniuntur, vel FELICITAS AVG. vel TEMPORVM, & SAECVLI, apud Adolphum Oeconem & Ant. Augustinum Dialogo 11. Antiq.

Nec illud prætereundũ, in multis denariis per duplex EE FEE-LIX E pro longo scribi: peccant igitur qui per oe FOELIX scribunt, ut docuit Manutius in Orthographia.

Cebes Thebanus Platonis discipulus in Tabula describit in eminenti quopiã arcis vestibulo FELICITATEM in solio sedentem, liberali ornatu comtam, & florentissimo sereto coronatam. Patet ex Dione lib. XLIV. C. Iulium Cæsarem Dictatorem FELICITATIS templum inchoasse, quod Lepidus Magister equitum absoluit.

EX nummo argenteo L. Corne:
lly Sulle Fausfi Fel. 32.

F I D E S,

EIVS ædes in Capitolio, teste Plinio lib. xxxv. Histor. M. Cicero lib. iii. Offic. FIDEM ait vicinam Ioui Capitolino : in ii. de Natur. Deor. ab Attilio Calatino consecratam scribit. Festus etiam ante urbem conditam ab Aenea in Palatio dedicatā, Dionysius Halicarnass. lib. ii. Antiquit. Numæ tribuit : *Primus, inquit, ipse omniū templum FIDEI publicæ erexit, sacrificiaq. ei statuit sumtu publico, sicut de aliis.* Eadem pœnè Plutarch. Eiusdem FIDEI maximum statutum fuit iusiurandum, cuius & Cic. in Officiis meminit. Liuius in primo Numam FIDEI sollemne ait instituisse sacrum, ad quod sacrarium rem diuinam facerent. vnde & Plauti illud in Aulul. *Hoc mihi factu' st optimum, vt te auferam aula, in FIDEI fanum, ibi abstrudam probè.*

Meminit & FIDEI Dæ Cornelius Nepos in Attici vita, tametsi *Phidia*, alii, nonnulli *Philia* reponant.

Sine cæde, ferro, & sanguine res fiebat FIDEI, sed sacerdotes albo panno velabantur, indicantes FIDEM rectam & candidam esse debere, vnde Horatius. i.

—— albo rara FIDES colitur
Velata panno —— & Maro;
Cana fides ——

Vide amborum interpretes.

Ostendebatur interdum in Denariis, duabus iunctis manibus, interdum imagunculis duabus dextram dextræ iūgentibus, vt in ple- risq. apud Ant. Augustinum Dialogo ii. Antiquit. Ad quod allusit Virgil.

Accipe, daq. fidem — &:
Iungimus hospitio dextras — Statius:

Iam pariter cõeunt animorum in pignora dextræ.

Liuius: *Dextra data fidem futuræ amicitiae sanxerunt.* Et libro xvii. Tacitus: *Dona dedit legionibus, & dextras hospitii insigne.*

PLUTARCHVS in Cimone, PACIS aram Athenis dicatam tradit, cū cōditiones pacis à Persis Athenas Callias legatus detulisset. Romæ templum eius fuit splendidum & ornatū, quod inchoatum à Claudio ære suo Vespasianus absoluit: auctores Iosephus, Dion, Suetonius, Plinius, quod foro proximum Imp. constituit. Solebant hoc templum frequentissimè ægroti inuisere, vt è Galeno colligo: *Quam censes pugnam fore? Anne talem, qualem frequenter in templo PACIS & inter ægrotos conspiciamus, adeo vt etiā ad manum res veniat, tantum abest vt turpi dicto abstineant.* Sed temporibus Cōmodi, tanta illa moles templi tantusq. splendor incendio consumpta sunt.

Pingitur autem hic in numismate Cæsaris Octauiani, virginali forma, cum oleæ ramo & cornu copię, oliua autē PACIS est symbolū, estq. Mineruæ sacra, quæ scientiarum præses est, & quod oleo lucubrationes studiorum fiunt, quæ PACIS vigent temporibus: PACIS enim *alumnæ* Cic. eloquentiam vocat: at contrā *inter arma silent leges*. Cornu copię rerum omnium PACIS temporibus abundantiam designat, in quo & spicæ conspiciuntur interdum, & vomer, quo terra proscinditur, & lætæ fruges existunt, vt copiosè Ant. Augustinus VCL. Dialogo II. Antiquit. Aristophanes poëtarum festiuissimus in Acharn. PACEM formosam describit, sociam Veneris & Charitum, eiusq. sacrificium copiosè exequitur, quem reuolue.

Non iniuria autem ipse Augustus nummos suos PACIS insigni signauit, cum eo rerum potiente, PAX toto orbe terrarum effloruit, pacisq. auctor Christus Saluator noster natus in orbem pacem attulerit.

C O N C O R D I A

DIVERSA templa Romæ habuit. Vnum quod Camillus vouit teste Ouid. in Fastis, & Plutarcho. Postea verò Flavius scriba Appii Claudii Cæci, Annio libertino patre natus, qui dies festos publicauit, aream fecit. Eam ædem ccciv. annis post Capitolinam dedicatâ tradunt. Hinc apparet ædem Capitolinam **CONCORDIÆ** fuisse aliam, quam iuxta templum Iunonis Monetæ Camillus vouerat. Alterum prius Liuius lib. xxi. votum ait L. Manlio Prætore Galliæ, ob seditionem militarem, quod biennio post Senatus locandum curauit. Certè & D. Augustinus lib. iiii. de Ciuitate tradit ædem **CONCORDIÆ** post Gracchorum tempora constructam fuisse; quam etiam Opimius Cōsul instaurauit. Quin etiam Iulio Cæsari à Senatu permissum est vt nouum **CONCORDIÆ** templum ædificaret teste Dione lib. xliv. Aliâ ædem Tiberius Cæsar dedicauit, quam eius mater Liuia constituerat. Lege Suetonium. Dion quoq. lib. lvi. ait, à Tiberio hanc ædem dedicatam esse, & in ea suum fratrisq. Drusi mortui nomen scripsisse, Ouid. in Fastis de Tiberio:

*Templâq. fecisti, quam colis ipse, Dea.
Hæc tua constituit genitrix. & rebus & ara. Idem:
Te quoq. magnifica **CONCORDIA** dedicat æde
Liuiæ, quam caro præstuit illa viro.*

CONCORDIÆ sacrificium Seneca in Medea his versibus:

*Quæ dat belligeris fœdera gentibus,
Et cornu retinet diuite copiam,
Donetur tenera mitior hostia.*

De CONCORDIA Iuuenalis:

*Quæq. salutato crepitat **CONCORDIA** nido. —*

Vbi alii Cornicem, vt Politianus in Miscellaneis, alii Ciconiam interpretantur. Aelianus auctor est, olim veteres in nuptiis post Hymenæum, cornicem inuocare solitos fuisse, hocque **CONCORDIÆ** signum dare iis, qui liberorum quærendorum gratiâ conuenissent. Probus vero, Templum, inquit, *Concordiæ* vetus fuit, in quo Ciconia multa. Amice lector, vtrum mauis, elige, non de salute tua agitur, sed de lana caprina.

CONCORDIA.

*Ex nummo argento
P. Fontei Capit. III Viri.*

LIBERTAS

In primis à Romanis Dea habita & culta est. EIVS templum Pub. Victor in Auentino constituit, & ibidem eius atrium addit, cuius crebra apud varios auctores mentio. Hoc templum Liuius ex multatitia pecunia cum æreis columnis, & statius pulcherrimis à T. Sempronio Graccho & conditum scribit, & dedicatum. cuius atrium ab Aelio Pæto & Corn. Cethego Censorib. instauratum & auctum, demum & à Pollione fuisse restitutum testis est Tranquillus.

M. Cicero in oratione pro Domo sua ad Pontifices, ait domum suam à Clodio contra fas & ius Populi Romani Deæ LIBERTATI esse consecratam, quasi Clodius Cicerone expulso patriam à paricida liberasset. Quin etiam teste Dione lib. XLIII. Patres & Senatus post victoriam, Cæsarem LIBERATOREM PATRIÆ appellarunt, LIBERTATI Q. templum construxerunt.

Nec minus apud Græcos LIBERTATEM & Liberatores Deos cultos legimus, ἐλευθερίαν & ἐλευθερίου θεούς, vt fuit ζεὺς ἐλευθέριος *Iuppiter assertor.*

Libertatis signum, pileus est, vnde & qui libertate donarentur, serui, capite raso pileum accipiebant, vt ex Plauti *Amphitr.* & Polybii *Fragmentis* notissimum est quo modo in M. Bruti Cæsaris percussoris numis formata est, à quorum vna parte *ipsa Libertas*, ab altera duo pileo appositi pugiones cum hac inscriptione E I D. M A R. quo die Cæsar tribus & viginti in curiâ à Cassio & Bruto ceterisq. percussoribus confossus vulneribus occubuit.

Plura si voles consule Ant. Augustinum Dialogo I. & II. *Antiquit.*

LIBERA.

BACCHVS LIBER à poëtis nominatur, vel à linguæ licentia, vel quòd animum curis liberet, & pellat tristitiam, Ouid.

Cura fugit multo diluiturq. mero.

Tunc veniunt risus, tum pauper cornua sumit,

Tunc dolor & curæ, rugaq. frontis abit.

Aliam rationem reddit Diodorus, Dionysium nimirum iussisse in Bœotia, in patriæ suæ gratiam, vt omnes vrbes liberæ essent, condita etiam de suo nomine ciuitate, quam Eleutheras appellauit. Sed tamen Plut. in Problem. quærit, Cur Bacchû LIBERVM vocent? An quòd bibentibus causa sit libertatis? fiunt enim pleriq. potu licentiores: An quòd libationem inuenerit? An verò quod pro Bœotiæ libertate pugnarit? D. Augustinus ideo LIBERVM appellatum ait, quòd marces in congressu per eius beneficium emissis seminib. liberentur, quòd etiam in fœminis agere LIBERAM dicunt, ideoq. illi virilem corporis partem, huic vero fœmineam in templo poni. Hinc forsitan contigit, vt è nobis natos liberos appellemus.

Habuerunt autem LIBER & LIBERA vnum Romæ simul templum, quod apud Circum Maximum auctore Tacito lib. ii. Annal. ab A. Postumio votum, à Tiberio Cæsare instauratum. T. Liuius: *Supplicatio*, inquit, *ad Cereris, LIBERI, LIBERÆ Q. fuit,* quòd ex Sabinis terræ motus ingens, cum multis edificiorum nunciatus erat.

Meminit LIBERÆ & Cereris, sed & LIBERI, sed non simul, Cicero in vi. Verr.

Forte autē eadē hæc cum LIBERTATE, de qua hic paulò ante: nec omnino absurdum est. Quemadmodum enim Brutus patriæ liberator LIBERTATEM in numis suis expressit, ita & eius socius Cassius LIBERAM, sic vt eadem occasione liberata scilicet patria eudisse videatur.

Liber & Libera

S P E S

Vt Dea à Romanis est culta. EIVS ædes in foro olitorio fuit, quam Cic. II. de Legib. à Collatino consecratam, Liuius lib. XXI. fulmine ictam, lib. XXIV. ait conflagrasse, Q. Fabio & T. Sempromio Graccho Coss. P. Victor SPEI nouū templum in septima vrbis regione statuit, hoc est in Via Lata. Hesiod. lib. I. ἐργων fingit Pandoram omnibus ornatam dotibus habuisse capsulam, qua aperta euolauit in orbem omne genus malorum & morborum, solamq. in fundo clausa clapsula SPEM restitisse in aduersis anchorā ac per-fugium, quam tamen Origenes fabulam lib. IIII. aduersus Celsum deridet. Theognis quoq. Gnomologus SPEM inter homines ce-teris sororib. in cœlum fugientib. ait remansisse.

Hinc isti versiculi circumferuntur, incerto autore:

*Alma fides Dea magna abiit, Pietasq. Pudorq.
Cum Nemese Charites, Pax bona, nudus Amor,
SPES Dea, quæ gentes, falsa dulcedine semper
Pasceret, in terris sola relicta fuit, &c.*

Eius autem effigies in numis Hadriani apud Ant. Augustinum Dial. II. Antiq. spectatur, exstat scilicet femina, sinistra vestem parū eleuans, dextra in cubitum elata pateram fert, in qua repositum est vas cum floris similitudine, cum hac Epigraphe: SPES P. R.

Quidam etiam viridi eam palla induerunt, & dolio cum cornice insidentem effinxerunt: quidam etiam cum Nemese.

Ait Dion lib. L. ante bellum Actiacum cum aliis plerisq. ædificiis eius ædem incensam fuisse, quod factum quidam libertorū opera putauerunt.

CLEMENTIA.

CLEMENTIÆ etiam numen venerata est Antiquitas. In Cæsare refert Plutarch. Pop. Romanum post mortem Iulii Cæsaris CLEMENTIÆ eius templum vouisse & dedicasse, cuius singularis clementia & humanitas à M. Tullio in Marcelliana & Ligariana in cœlum extollitur. De hac Dea ita Claudianus :

*Principiò magni custos CLEMENTIA mundi
Quæ Iouis incoluit Zonam, quæ temperat æthram
Frigoris & flammæ mediam, quæ maxima natu
Cælicolum: Nam prima chaos CLEMENTIA soluit
Congeriem miserata rudem, vultuq. sereno
Discussus tenebris in lucem sæcula fudit.
Hæc Dea pro templis, & thure calentibus aris
Te fruitur ——— Idem alibi :*

*Nonne vides ut nostra soror CLEMENTIA, tristes
Obtundat gladios? —————*

In Tiberii Cæsaris numis CLEMENTIA spectatur in auersa parte, & eiusdem alius cum inscriptione *Moderationis*, muliebri facie & vittata. In Vitellii sedentis habitu, altera manu laurum, hastam altera tenet.

CLEMENTIAE.

Ex numo aereo Tiberij Imp. Aug.

PIETAS,

HANC M. Tullius sic describit: *PIETAS, iustitia est aduersus Deos, & cultus erga maiores & sanguine coniunctos.* D. Augustinus lib. IV. De Ciuitate: *PIETAS est verax Dei cultus, non cultus tot falsorum Deorum, quot demoniorum.* Sed hæc de virtute. Deam autem fuisse certum est. nam T. Liuius ait in foro olitorio ædem *PIETATIS* dicasse Manium Acilium Glabrionem duumvirum, statuatq. auratam, quæ prima fuit omnium in Italia, patris Glabrionis posuisse. Nam is erat qui eam ædem vouerat, quo die cum rege Antiocho ad Thermopylas pugnasset, locaueratq. idem ex S. C. Eo autem loco, quo habitaret mulier, quæ matrem in carcere inedia confectam vberibus suis aluit, ibidemq. imago rei historiam exprimens ostendebatur, ut est in v. apud Val. Max. cap. IV. & Plinium lib. VII. cap. LXV. vbi *Manius Acilius*, non *Marcus Attilius* legendum, qui cum L. Quinctio Flaminino anno V. C. DCIV. Cos. fuit. Solinus tamen & Festus patrem, non matrem, nutritum volunt.

Q. autem Cæcilius Metellus cognomento Pius meritò *Pietate* numos suos insigniit, cuius pietatem erga patrem omnes celebrant scriptores. Ciconiam autem, quæ *PIETATIS* symbolum est, adiunxit, quod parentes ætate fessos, teste Plinio lib. X. cap. XXIII. alis suis ferat, & nutriet, quam tantoperè Aristophanes in auib. prædicat.

Et D. Basilius. Quisquis plura desiderat legat prouerbum *ἀντιπελαρ γειν* & Hieroglyphica Horapollinis & Ioannis Pierii Valeriani. Memorabile est quod refert Christi Martyr Cornelius Musius de Ciconia Delphica in epigrammat. quod patrum nostrorum memoriâ accidit.

— *Pietas* [script] *hinc Ave*

S A L V S,

H V I V S ædes à C. Iunio Bubulco Censore locata fuit, vt lib. IX. Liuius declarat, quam Consul bello Samnitum vouerat, mox idem Dictator dicauit. Hanc Pub. Victor in sexta vrbis regione, hoc est in Quirinali statuit.

Effingebatur mulieris forma in solio sedentis, & pateram tenentis, penes quam erat ara, aræ inuolutus anguis, caput extendens, vt in numis Manii Acilii, Traiani & Antonini Pii apud Ant. Augustinum Dialogo II. Antiquit. ostenditur, fortasse quòd serpens Aesculapio sacer sit Medicinæ inuentori, per quam valetudo & salus homini redditur.

Hygia Græcis appellatur, cuius simulacrū apud Sicyonios scribit Pausanias, vix videri potuisse, ad quod mulieres capillos dicebant, & in eius honorem sibi demebant.

Apud Romanos etiam augurium habebat, quod intermissum, Augustum legimus reuocasse. Vide Festum, Ciceronem, Liuium, Suetonium, Tacitum, Dionem.

Antiochus cognomento Soter militibus *υγιειας* symbolum pro tessera dedit pentagoni forma teste Luciano. Hic cū aduersus Galatas pugnaret, nec satis pro vòto res succederet, essetq. in discrimine, vel vidit, vel vidisse simulauit per quietem, (vt militum animos spe erigeret) Alexandrum Magnum illum, qui moneret vt *Sanitatis* sijmbolum proponeret, idq. pro tessera tribunis daret, eorumque vestibus infueret: ea re fore, vt victoria potiretur.

Epitheta eius numi præferunt, qualia sunt:

S A L V S P V B L I C A

S A L V S R E I P.

S A L V S A V G V S T I.

Scribit Festus, *Salutarem* portam Romæ appellatam, quòd prope ædem Salutis esset.

V I C T O R I A ,

DE eius origine Hesiodus in Theogonia, Phurnutus apud Gyraldum Syntagm. x. Colebatur in Attica, teste Pausania. Romæ etiam ædes *Virginis VICTORIAE*, prope ædem *VICTORIAE*, ut refert Lilius, Pub. Victor in octava regione collocat: *Aedes*, inquit, *Victoriæ, cum alia edicula Victoriæ virginis D. D. à Portio Catone Seniore fuit, & ædes prope ediculam, quam L. Postumius ædilis Curulis ex multatitia pecunia curavit, Consul verò cum M. Attilio Regulo bello Samnitico dedicavit.* In hanc ædem Matrem Deum Pessinunte Phrygiæ oppido aduectam, delatam fuisse legimus, donec ei ædes pretiosis statuis, & columnis, ceterisq. ornamentis Romani construxere, in cuius ædis dedicatione Megalesia celebrata. Halicarn. lib. i. ait templum *VICTORIAE* ab ipsis Arcadib. in colle Aventino fuisse constructum. L. Sulla primum huic ludos, teste Cicerone & Asconio in Verrem, instituit.

Pingebatur alata, volans, coronam vel palmam proferens. hinc Prudentius:

*Vincendi quæris dominam? sua dextera cuiq. est,
Et Deus omnipotens, non pexo crine virago,
Non nudo suspensa pede, strophioq. recincta,
Nec tumidas fluitante sinu vestita papillas.*

Claudianus doctissimè quoq. eius mentionem facit.

Aegyptii *VICTORIAM* pingentes, aquilam pingebant, quia robore cæteras aves antecellit. Sine alis pingebant Athenienses, teste Pausania in Atticis. & in Laconicis ait ideo eos *VICTORIAM* ἀπτερον fecisse, ne scilicet Athenis euolaret. Ita & Lacedæmonii Martem catenatum habebant, ne se nimirum relinqueret, ut suprâ. Exstat in Florilegio Græcum Epigramma, in *VICTORIAM* Romæ alis carentem, quasi omen non auolaturæ, sed permansturæ Victoriæ:

Ῥώμη παμβασιλεία τεὸν κλέος δῦποτ' ὀλεῖται.

Νίκη γάρ σε φυγεῖν ἄπτερος οὐ δύναται.

vel Vana Vix/vix vel Vana Colepiz

F L O R A,

OVIDIVS hanc in Fastis *Chlorin* Zephyri coniugem facit, quæ à marito dotis loco omnem florum potestaté accepit. F L O R A M & F A V L A M Lactantius lib. i. cap. xx. quam alii eandem putarunt, distinguit: *Nec Laurentiam, inquit, solam Romani meretricem coluerunt, sed Favlam quoq. quam Herculis scortum fuisse Verrius scribit.* Mox paullo subiungit. F L O R A cum magnas opes ex arte meretricia quæsuisset, Pop. Romanum scripsit heredem, certamq. pecuniam reliquit, cuius ex annuo fœnore suus natalis dies celebraretur, editione ludorum, quos appellabant *Floralia*, quod quia Senatui flagitiosum videbatur, ab ipso nomine argumentum sumi placuit, ut pudendæ rei quædam dignitas adderetur, Deam finxerūt esse, quæ floribus præset, eamq. oportere placari ut fruges cum arboribus aut vitibus bene prospereq. florescerent.

Eius ludi *Florales* dicti, in quibus petulanter mulieres lascivæ vagabantur. Nota historia de Catone ludos Florales anno v C. DCLVIII. a Messio exhibitos ingresso, qui ob severitatem & gravitatem à Fauonio monitus, exire compulsus est. Val. Max. lib. ii. cap. iii. Seneca epist. xcvi. Et Martialis lib. i.

*Nosces iocosa dulce cum sacrum Dea,
Festosq. lusus, & licentiam vulgi,
Cur in Theatrum Cato severe venisti?
An ideo tantum veneras ut exires?*

Hi ludi v. Cal. Maii celebrantur, & Cal. ipsis, unde mos adhuc hodie viget, ut eo die rami foribus præfigantur. Vid. Suidam. Pub. Victor FLORAE templum & circum in sexta urbis regione collocat, hoc est in Quirinali. fuit simulacrum eius in æde Castoris & Pollucis à Praxitele summa industria formatum tunica indutum, in cuius dextra flores fabarum & ciceris erant, quæ scribit Porphyrio in ludis Floralibus populo Aediles spargere consuevisse.

(S) Officiis non divinis:

(S) Officiu non Divin.

DEORVM DEARVMQ.
CAPITVM
FINIS.

TYPIS ROBERTI BRVNEAV.

CLARISSIMIS VIRIS
SENATORIIS

D. NICOLAO ROCKOXIO,

Equiti aurato,

ET

FRANCISCO SCHOTTO I. C.

Franciscus Sweertius F.

S. D.

PRODIBUNT vobis auspiciis,
Viri Clarissimi, DEORVM DE-
ARVMQVE CAPITA, olim qui-
dem ex ABRAHAMI ORTEL I fel.mem.
Geographorũ Principis acciuis nostri mu-
seio in lucem data, sed muta illa, & nullo
alio verborum aut historiarum splendore
collustrata; quod merito quispiam ægrè
mecum ferre potuisset, qui loquentes pi-
cturas audire potiùs, quàm tacitã aliquam
* 2 poësim

CLARISSIMIS VIRIS
SENATORIBUS

D. NICOLAE RUCCHAI,
Equit. aequi

FRANCISCO SCARITTO L. C.
Preside Senatus R.

1. D.

ILLUSTRISSIMO VIDERI VOLEO AD PUDOR,
Viri Clarissimi, Deo aucto re-
verentissime salutem, cum qui-
dem et ANASTASII CHRYSOLOGI
Geographici Principis in eadem nostri mu-
seis in Bibliotheca, sed non illi, de rebus
et virtutibus per litterarum splendore
collected, quod vixit quidam, qui
tunc bene posset, qui hunc ge-
nium videri possit, quod autem deponere
possit.